

Manwal sa Estudyante

3

Mga Kinaiya

Pagtimbang-timbang ug pagpalambo sa mga kinaiya

Mga Pagtuon sa Grupo
alang sa Bag-ong Kinabuhi

Mga Kinaiya

Pagtimbang-timbang ug pagpalambo sa mga kinaiya

Pinaagi kay David Batty

Manwal sa Estudyante

Ika-5 nga Edisyon

Mga Kinaiya

Pagtimbang-timbang ug pagpalambo sa mga kinaiya

Manwal sa Estudyante

Ika-5 nga Edisyon

Pinaagi kay David Batty

Ang mga pakisayran sa kasulatan nga gigamit sa kini nga kurso gikan sa mga mosunod nga bersyon sa Bibliya.

Ang mga gimarkahan nga mga bersikulo ug MBB gikan sa Balaang Bibliya, Maayong Balita Biblia, copyright 2003. PHILIPPINE BIBLE SOCIETY 890 United Nations Avenue 1000 Manila, Philippines.

Copyright © 2022, Teen Challenge USA.

Kini nga kurso orihinal nga gimantala sa English nga adunay titulo, *Attitudes, 5th edition*.

Ang kini nga mga materyal mahimo'g kopyahon ug ipanghatag aron magamit sa Teen Challenge, parehas nga programa, mga lokal nga simbahan, eskuylahan ug uban pang mga organisasyon ug indibidwal. Ang kini nga mga materyal mahimo usab nga i-download gikan sa internet sa website: www.iTeenChallenge.org Ang mga nagtinguha nga imantala ug ibaligya kini nga mga materyal kinahanglan magkuha sinulat nga pagtugot gikan sa Global Teen Challenge.

Kini nga kurso bahin sa *Mga Pagtuon sa Grupo alang sa Bag-ong Kinabuhi* naugmad aron magamit sa mga simbahan, eskuylahan, mga ministro sa bilanggoan, Hagit sa Kabatan-onan, ug parehas nga mga ministryo nga nagtrabaho kauban ang mga bag-ong Kristiyano. Ang manwal sa magtutudlo, manwal sa estudyante, giya sa pagtuon, pagsulay, ug sertipiko magamit alang sa kini nga kurso. Alang sa dugang nga kasayuran bahin sa kini nga mga kurso, kontak:

Global Teen Challenge
PO Box 511
Columbus, GA, 31902 USA
Email: gtc@globaltc.org
Web: www.globaltc.org and www.iTeenChallenge.org

Teen Challenge Philippines
Catalunan Pequeno
Davao City, Philippines, 8000
Phone number: (82) 291-1377
Email: atcpdavao@gmail.com

Petsa sa kataposang giusab: 10-2022

Sulod

Kapitulo 1. Mga kinaiya sa kinabuhi sa bag-ong Kristohanon	4
A. Unsa ang kinaiya?	4
B. Unsaon nako paggamit ang kinaiya?	5
C. Unsaon nako pagkuha sa kinaiya?	6
D. Paunsa nako mapakita ang akong kinaiya?.....	6
Kapitulo 2. Ang proseso sa pagtukod og bag-ong mga kinaiya.....	7
A. Sa unsa nga mga bahin sa akong kinabuhi kinahanglan nako nga magpalambo og bag-ong mga kinaiya?	7
B. Asa ko magsugod sa pagpalambo sa bag-ong mga kinaiya?	8
C. Unsa nga mga pamaagi ang makatabang kanako sa pagpalambo og bag-ong mga kinaiya?	10
Kapitulo 3. Ang husto nga kinaiya nga mabatonan kung gitul-id o gisaway	15
A. Nganong ang mga tawo mopili nako?	15
B. Unsa ang kinaiya sa bibliya nga mabatonan kung gitul-id o gisaway	15
C. Unsa ang mga kaayohan sa paggamit sa usa ka kinaiya sa Bibliya kung ako gitul-id o gisaway?	25
D. Unsa ang mga problema nga may kalabutan niini nga kinaiya?.....	25
E. Unsaon nako pagsugod sa pagpalambo niini nga kinaiya?.....	28
Tsart: Usa ka biblikanhon nga Kinaiya sa Pagbaton sa diha nga Ako Gitul-id o Gisaway	30
Kapitulo 4. Ang husto nga kinaiya nga mabatonan kung magtul-id sa uban.....	32
A. Kinsay akong itul-id?.....	32
B. Unsa ang kinaiya sa bibliya nga mabatonan kung magtul-id sa uban?.....	33
C. Unsaon nako pagtul-id sa uban?	36
D. Unsa ang pipila ka mga tip sa pagtul-id sa uban?.....	42
E. Unsa ang mga limitasyon sa Bibliya sa pagtul-id sa uban?.....	43

Kapitulo 1

Mga kinaiya sa kinabuhi sa bag-ong Kristohanon

Ang mga kinaiya sama sa asin. Ang pagkaon nga adunay husto nga gidaghanon sa asin lamian. Moingon ka, “Kini nga steak lami kaayo!” Nakadungog ka na ba sa usa ka tawo nga nag-ingon, “Kini nga asin sa steak siguradong lamian”? Kon ang asin gamiton sa hustong paagi, kini dili makadani sa pagtagad sa iyang kaugalingon. Apan ang impluwensya niini klaro, labi na kung imong itandi ang asin nga pagkaon sa unsalted nga pagkaon.

Ang atong mga kinaiya adunay dakong impluwensya sa atong kinabuhi. Mahimong dili nato tinuyo nga mag-analisar sa atong mga kinaiya kada adlaw, apan ang epekto niini klarong makita. Ang atong sinultihan ug atong mga lihok nagpadayag sa atong mga kinaiya.

Ang bag-ong mga Kristohanon nga gustong mouswag sa espirituwal kinahanglang magtimbangtimbang sa ilang mga kinaiya. Unsa ka biblikal ang akong mga kinaiya? Hain sa mga kinahanglan usbon? Unsang mga kinaiya ang labing hinungdanon sa kinabuhi sa bag-ong Kristohanon? Unsaon nako pagsugod sa pag-usab sa akong mga kinaiya?

Mahimo nga dili simple nga mga tubag ining mga pangutana, pero ang Biblia nagahatag sa pila ka klaro nga panudlo sa atong mga panghunahuna ug mga panimuot. Ang Dios naghatag kanato og pipila ka yano nga tambag mahitungod sa unsa nga paagi ang mga kinaiya ug mga hunahuna nga kinahanglan nga kanunay nga mag-usab alang sa mas maayo.

Efeso 4:23 (Maayong Balita Biblia)

Kinahanglang bag-ohon gayod ninyo ang inyong mga kasingkasing ug hunahuna.

Ang among nag-unang tumong niini nga kurso mao ang pagtukod og pundasyon alang sa bag-ong mga kinaiya. Ang proseso sa pagpalambo sa mga kinaiya nga sama kang Kristo magpadayon hangtod sa adlaw nga kita mamatay. Niini nga kurso gusto lang namo nga sugdan kini nga proseso.

A. Unsa ang kinaiya?

“Kinaiya!” Kini usa ka komon nga pulong, apan daghang mga tawo ang maglisud sa pagpatin-aw sa kahulogan niini. Ang usa ka psychologist mahimong maghatag kanimo usa ka komplikado nga kahulugan. Apan ania ang pipila ka mga kahulugan nga makatabang sa pagpatin-aw niini nga pulong.

1. Usa ka sumbanan sa panghunahuna
2. Opinyon

3. Ang paagi sa imong paghunahuna
4. Usa ka naandan sa paghunahuna
5. Panlantaw
6. Mga hunahuna nga akong nakat-unan
7. Usa ka mental nga posisyon bahin sa usa ka kamatuoran o kahimtang

Tingali nakadungog ka og usa ka tawo nga migamit sa pulong nga “tinamdan” sama sa gibuhat ni Jan. Si Jan nagtan-aw kang Duane ug Kerry nga naglalis kon kinsay turno sa pagpanglimpyo sa banyo. “Duane, duna kay kinaiya karon,” mihunong si Jan.

Ang tinuod nga gipasabot ni Jan mao nga si Duane adunay dili maayo nga kinaiya karon. Niini nga kurso dili nato gamiton ang pulong nga “kinaiya” sama sa gibuhat ni Jan. Ang mga kinaiya mahimong maayo o dili maayo. Ang matag usa adunay mga kinaiya; gigamit namo kini kada adlaw.

Ang mga kinaiya ba parehas sa emosyon? Dili gyud. Ang mga emosyon (mga pagbati) dili mga hunahuna. Bisan pa, ang sumbanan sa panghunahuna (ang kinaiya) nga naa kanato sa trabaho kasagaran adunay pipila nga mga emosyon nga nahigot niini. Pananglitan, kung dili nimo gusto ang trabaho, ang mga pagbati sa kahigawad, kasuko, o kasuko mahimong mag-uban sa mga hunahuna (mga kinaiya) nga naa kanimo bahin sa imong trabaho. Kung ganahan ka motrabaho, basin mutungha ang malipayong mga pagbati kon moadto ka sa imong trabaho.

B. Unsaon nako paggamit ang kinaiya?

“Sa unsang paagi ang akong mga kinaiya nakaapektar sa akong adlaw-adlaw nga pagkinabuhi?” Ang paagi sa imong paghunahuna adunay direktang epekto kung giunsa nimo pag-asoy sa imong adlaw-adlaw nga mga kasinatian. Gigamit nimo ang imong mga kinaiya sa pagdesisyon kung unsa ang imong hunahunaon, isulti, ug buhaton sa pagtubag sa matag adlaw-adlaw nga sitwasyon.

Ang laing pangutana mahimong makatabang kanato sa pagsabot niini nga isyu. “Nganong kinahanglan nako ang mga kinaiya?” Nakatabang sila nga dali ang kinabuhi sa imong utok. Gigugol namo ang dakong bahin sa matag adlaw sa pagbuhat sa mga butang nga among nahimo sa makadaghang higayon kaniadto—pagbangon, pagtrabaho, pagkaon, pagbuhat sa among trabaho, pagpuyo uban sa among pamilya o mga higala.

Ang atong mga kinaiya, atong mga sumbanan sa panghunahuna, makatabang kanato sa pagtino kon unsaon nato pagtubag ang matag usa niining naandan nga mga kalihokan. Dili nato hunahunaon kon unsaon nato pagtubag kon tawgon kita sa lamesa sa panihapon. Kadaghanan kanato motubag sa positibo nga mga hunahuna, ilabi na kon kita gigutom ug ang pagkaon humot ug baho.

C. Unsaon nako pagkuha sa kinaiya?

Anaa ka sa proseso sa pagtukod sa mga kinaiya sukad pa sa imong unang mga adlaw sa yuta. Ang imong inadlaw-adlaw nga mga kasinatian adunay dakong impluwensya sa mga kinaiya nga imong gipalambo. Isip usa ka bata lagmit imong nabatonan ang daghang kinaiya sa imong mga ginikanan. Ang imong mga igsoong lalaki ug babaye ug ubang mga paryente adunay dakong impluwensya usab sa mga opinyon nga imong gipalambo.

Ang telebisyon, radyo, mga salida, musika, kompyuter, ug uban pang mga butang sa imong pamilya ug komunidad adunay bahin sa pagtabang kanimo sa pagpalambo sa imong mga kinaiya. Sa dihang nagsugod ka sa pag-eskwela, ang imong mga magtutudlo, imong mga klasmeyt, ang mga subject nga imong gitun-an klaro nga nakaimpluwensya sa imong mga sumbanan sa panghunahuna.

Paunsa namugna ang kinaiya sa sa tawo?

Adunay daghang mga paagi aron mapalambo ang mga kinaiya sa imong kinabuhi. Ania ang pipila.

1. Isip resulta sa imong inadlaw-adlaw nga kasinatian
2. Nakat-onan nimo sila gikan sa pagtan-aw sa ubang mga tawo
3. Gitudloan ka nila
4. Mahimo nimong tun-an ug sa-ulohon ang bag-ong mga sumbanan sa panghunahuna

Nagbag-o ba ang atong mga kinaiya? Kada adlaw mag-atubang ta og bag-ong mga kasinatian. Mahimong makatabang kini sa pagpalig-on sa atong mga kinaiya, o mahimo nilang buhaton ang sukwahi. Kung ang imong sumbanan sa pagtubag nagpalisud sa kinabuhi ug nagpahinabog daghang kasamok, mahimo nimong usbon kana nga kinaiya. Kanunay natong usbon ang atong mga kinaiya aron mas sayon ang atong kinabuhi.

Importante nga makita nga ikaw ang responsable sa imong mga kinaiya. Bisag gitudloan ka sa usa ka partikular nga punto sa panglantaw sa bata ka pa, ikaw gihapon ang responsable niini. Dili nimo mabasol ang imong mga ginikanan, imong mga magtutudlo, o ang imong palibot. Sa tabang sa Diyos, mabag-o nimo ang bisan unsang kinaiya nga naa nimo.

D. Paunsa nako mapakita ang akong kinaiya?

Ang kinaiya usa ka sumbanan sa panghunahuna. Dili nako makita ang imong mga hunahuna, ug dili nimo makita ang akona. Busa unsaon nato pagpakita sa atong mga kinaiya?

Una, paminawa ang gisulti sa usa ka tawo. Makita nimo kung unsa ang panghunahuna sa usa ka tawo pinaagi sa pagpamati sa ilang gisulti bahin sa kana nga isyu, o kung unsa ang wala nila isulti. Kon gusto nimong makat-on ug dugang bahin sa ilang kinaiya—pagpangutana—ug dayon paminaw pag-ayo.

Gipakita usab nato ang atong mga kinaiya pinaagi sa atong tono sa tingog, pinaagi sa atong body language—unsaon nato pagbarug o paglingkod, o pagkuyom sa atong mga kumo. Ang pagtan-aw sa nawong sa usa ka tawo makasulti usab kanimo og daghan mahitungod sa ilang mga kinaiya. Nangunot ba sila, o nagpahiyom. Napuno ba ang ilang mga mata sa kabuotan o lain bai lang tinan-awan sa imo.

Kapitulo 2

Ang proseso sa pagtukod og bag-ong mga kinaiya

Nakasinati ka na ba sa usa ka sitwasyon nga wala ka makatingog? Gibati nimo ang kaulaw o kahadlok, tungod kay wala ka mahibal-an kung unsa ang isulti o buhaton.

Kung mag-atubang ka sa usa ka bag-o nga kahimtang, ang imong utok moingon, “Paghulat kadiyot! Wala akoy kinaiya nga isulti kanimo kung unsaon pagtubag.” Busa dali ka nga magtimbang-timbang sa sitwasyon ug mahibal-an kung unsaon nimo pagtubag.

Kon balik-balikon nimo kining bag-ong situwasyon, lagmit makapalambo ka ug maayong tag-na nga kinaiya bahin niini. Makahimo ka og sumbanan sa pagtubag niini nga sitwasyon. Sa dili madugay, ang imong reaksiyon mahimong natural kaayo nga tingali dili nimo mahunahuna kon unsaon nimo pagtubag. Ang imong bag-ong kinaiya nahimong lig-on.

A. Sa unsa nga mga bahin sa akong kinabuhi kinahanglan nako nga magpalambo og bag-ong mga kinaiya?

Ang bag-ong Kristohanon kasagaran adunay mga kinaiya nga dili mohaum sa paagi nga gusto ni Kristo nga kita magkinabuhi. Ang Filipos 2:5 (Maayong Balita Biblia) nag-ingon, “Angay ninyong batonan ang hunahuna nga gibatonan ni Cristo Jesus nga mao kini.” Unsa ang mga kinaiya nga gipalambo ni Jesus? Unsa ang labing hinungdanong mga kinaiya nga palambo-on sa bag-ong mga Kristohanon?

Niini nga kurso atong hisgutan ang pipila ka mga kasulatan nga nagsulti kanato kung unsa ang kinahanglan natong tangtangan sa atong mga kinabuhi, ug bag-ong mga butang nga gusto sa Dios nga atong ipasulod niini. Sa daghang mga kaso nagpasabot kini sa pagtangtang sa pipila ka daan nga mga sumbanan sa panghunahuna ug pag-ilis niini og bag-ong mga kinaiya.

Susiha ang imong mga gisulat gikan sa klase alang sa mga kinaiya nga gilista sa Efeso 4:17–32 ug Colosas 3:5–15. Ania ang pipila ka ubang mga dapit diin ang bag-ong mga Kristohanon nagpahayag sa panginahanglan sa pagpalambo ug bag-ong mga kinaiya.

1. Pagwala sa akong garbo
2. Pagdawat sa pagsaway ug tambag uban ang pagsabut
3. Pagtratar sa uban nga anaay pagtahod
4. Pagkat-on sa paghigugma sa uban

5. Pag-angkon nga nasayop ko
6. Pagkat-on sa pagsalig sa Ginoo kon ako adunay mga pakigbisog ug mga problema
7. Pagtrabaho
8. Pagtratar sa akong pamilya sa hustong paagi
9. Pagbaton ug hustong kinaiya bahin sa panghilawas
10. Pagtuman sa mga tawo nga adunay awtoridad
11. Pagdawat sa atong sarili
12. Pag-usab sa akong mga kinaiya sa paggamit sa mga droga
13. Pagpasaylo sa uban

Ang proseso sa pagtukod og bag-ong mga kinaiya sa paghunahuna mahimong sayon alang kanimo. Hinoon, kon maglisud ka, hinumdumi nga ang Dios misaad sa paghatag kanimo og kusog ug kaalam sa pagbuhat sa unsay Iyang gusto nga imong buhaton.

Filipos 4:13 Maayong Balita Biblia

May kalig-on ako sa pagsagubang sa tanan tungod sa gahom nga gihatag kanako ni Cristo.

Santiago 1:5-6 Maayong Balita Biblia

⁵Apan kon diha kaninyo may nakulangan ug kalam, papangayoa siya sa Dios ug dili gayod siya mapakyas kay ang Dios mahinatagon ug maluluy-on man sa tanan. ⁶Apan papangayoa siya uban ang pagtuo sa wala gayoy pagduhaduha sama sa balod nga mosunod bisag asa huypa sa hangin.

B. Asa ko magsugod sa pagpalambo sa bag-ong mga kinaiya?

Lahi ang hunahuna sa mga tawo. Gibuhat ka sa Dios nga adunay hunahuna—ug gihatagan ka Niya og responsibilidad sa pagpalambo niini. Sa Roma 12:2, nga gikutlo sa ubos, ang Dios naghatag kanimo ug responsibilidad sa pag-palambo ug bag-ong mga kinaiya. Sa unsang paagi ka magmalamposon niini? Magkinahanglan kini og pipila ka panahon ug trabaho.

Ang Roma 12:2 naghatag ug usa ka ideya kon unsaon pag-ugmad ug bag-ong mga kinaiya. “Ayaw kamo pagpahiuyon sa pamatasan niining panahona. Ipabag-o hinuon sa Dios ang inyong kaugalingon pinaagi sa pagbag-o sa inyong panghunahuna aron masayran ninyo ang kabubut-on sa Dios – unsay maayo, hingpit ug makapahimuot kaniya.” (Roma 12:2 Maayong Balita Biblia)

Ang Efeso 4:23 nag-ingon unsa atong kinahanglan buhaton. “Kinahanglang bag-ohon gayod ninyo ang inyong mga kasingkasingvug hunahuna.” (Efeso 4:23 Maayong Balita Biblia)

Lisud nga bag-ohon ang usa ka kinaiya nga naa sa kadaghanan sa imong kinabuhi. Andam ang Dios sa pagtabang kanimo. Busa asa ka magsugod?

1. Unsa nga kinaiya ang akong bag-ohon?

Kinahanglan ka nga magdesisyon kung unsang mga kinaiya ang gusto nimong usbon. Ingon ta nga gusto nimong usbon ang imong kinaiya sa trabaho.

2. Unsang mga hunahuna ang naglangkob sa akong kinaiya karon bahin sa kana nga hilisgutan?

Sa unang pagtan-aw, kini daw usa ka yano nga buluhaton. Apan sa daghang mga higayon ang atong mga kinaiya kay usa ka batasan sa pangisip nga kita wala masayod sa atong gihunahuna mahitungod sa usa ka partikular nga butang. Kami motubag nga wala naghunahuna.

Tan-awa kung unsa ang imong gihunahuna bahin sa imong trabaho. Gidumtan ba nimo kini, gitugutan, o gihigugma kini? (Tingali ganahan ka kaayo niini!) Ang imong mga aksyon kung nagtrabaho ka nagpakita sa imong mga kinaiya. Tapolan ka ba o partikular kaayo? Ikaw ba hinay kaayo o kusog kaayo? Kanunay ka ba o dili kaayo kasaligan?

3. Asa go gusto muadto?

Ingon ta nga nahibal-an nimo ang imong kinaiya sa trabaho karon dili ang gusto ni Kristo nga imong mabatonan. Apan unsa ang nalakip sa usa ka kinaiya sa Bibliya bahin sa trabaho? Kinahanglan nga adunay usa ka target kung nagpaabut ka nga makahimo og makahuluganon nga mga pagbag-o sa imong mga kinaiya sa trabaho.

Ang pagtuon sa Bibliya maoy usa ka importanteng lakang dinhi. Hibal-i kung unsa ang gisulti sa Dios bahin sa trabaho. Ang basahon sa Panultihon adunay daghang ikasulti bahin sa hilisgutan. Duha ka mga bersikulo sa Bag-ong Tugon adunay pipila ka mahinungdanong mga ideya nga makatabang kanimo nga mahibalo unsa ang pipila sa mga importante nga bahin sa usa ka biblikanhong kinaiya ngadto sa trabaho.

Colosas 3:23 Maayong Balita Biblia

Bisan unsay inyong buhaton, buhata kini sa kinasingkasing saman ga inyo kining gibuhad alang sa Ginoo ug dili alang sa mga tawo.

2 Corinto 8:11 Maayong Balita Biblia

Busa padayona ug taposa ang buhat! Pagmadasigon kamo sa pagtapos niini sama sa inyong pagplano niini ug hatag kutob sa inyong mahimo.

Mahimo nimong makita nga makatabang ang pagsulat sa imong mga ideya nga susi sa mga hunahuna nga naglangkob sa usa ka kinaiya sa bibliya sa trabaho.

4. Unsaon nako pag-abot didto?

Unsa ang mga piho nga mga lakang nga imong buhaton aron mawala ang imong daan nga kinaiya sa trabaho ug pulihan kini sa biblikanhon? Ato kining hisgotan sa mas detalyado sa ulahing bahin sa kapitulo. Kini nga proseso sa pagbag-o dili awtomatikong mahitabo. Magkinahanglan kini og panahon, kakugi, ug daghang disiplina sa kaugalingon.

Ang Balaang Espiritu motabang kanimo. Mahimong tabangan ka sa imong mga higala o pamilya, labi na kung ipasabut nimo kanila kung unsa ang imong gipaningkamotan nga buhaton.

5. Unsa ka lig-on ang akong tinguha sa pagpalambo niining biblikanhong kinaiya?

Mahimo nimong makita nga ang proseso sa pagbag-o sa imong mga kinaiya hinay kaayo. (Pareho nga hinay ug puno sa kasakit!) Mahimong matintal ka nga ihulog ang tanan ug “mahimong imong kaugalingon.” Apan ang Dios tin-aw sa Iyang mga instruksyon ngari kanato—kinahanglan natong biyaan ang daan nga mga kinaiya, tinguha, ug kinaiya, ug magsul-ob og bag-o. Ang pagtubo mahimong masakit usahay, apan sa kadugayan, ang mga ganti naghimo niini nga takus sa paningkamot. Ang dalan sa tinuod nga bahandi nagsugod sa usa ka biblikanhon nga kinaiya ngadto sa trabaho.

C. Unsa nga mga pamaagi ang makatabang kanako sa pagpalambo og bag-ong mga kinaiya?

Atong tan-awon pag-ayo ang duha ka lain-laing mga paagi sa atong nag-usab-usab nga mga kinaiya. Makasugod kita pinaagi sa pagbag-o sa atong mga hunahuna, nga mosangpot sa mga pagbag-o sa atong mga aksyon. O mahimo kita magsugod pinaagi sa pagbag-o sa atong mga aksyon, nga mosangpot sa mga pagbag-o sa atong mga hunahuna. Unsang paagiha ang mas maayo? Nagdepende kana sa imong personalidad ug sa partikular nga kinaiya nga gusto nimong usbon.

1. Usba ang akong mga lihok

Si Jose wala gayud malingaw sa trabaho. Kung makapangita siya og paagi, kanunay siyang moundang sa trabaho kutob sa mahimo. Kanunay siyang moreklamo matag higayon nga kinahanglan siyang motrabaho. Kadtong nakaila kang Jose kanunay nga mosulti bahin sa kung unsa ka dili maayo ang iyang trabaho. Adunay mga talagsaon nga mga panahon, bisan pa, nga si Jose mahimong interesado sa trabaho nga iyang gibuhat ug magpabilin niini hangtod nga mahuman niya kini.

Naka desisyon si Jose nga magbag-o sa iyang kinaiya sa trabaho. Asa man siya magsugod? Mahimo siyang magsugod sa usa ka yano nga desisyon. “Kon hatagan kog trabaho, di ko moreklamo. Sugdan ko dayon ang trabaho.”

Samtang nagtrabaho siya sa trabaho, mahimo niyang buhaton ang iyang labing maayo. Mahimo sab niyang sag-ulohon ang pipila ka bersikulo sa Bibliya nga makatabang kaniya sa pag-palambo ug Bibliyanhong paagi sa panghunahuna bahin sa trabaho. Usa sa maong bersikulo mao ang 2 Corinto 8:11.

2 Corinto 8:11 Maayong Balita Biblia

Busa padayona ug taposa ang buhat! Pagmadasigon kamo sa pagtapos niini sama sa inyong pagplano niini ug hatag kutob sa inyong mahimo.

Ang unang kapahayag sa maong bersikulo nag-ingon, “Busa, ug taposa ang trabaho!” Ang mga oras sa pagpamalandong, pagtuon, ug pag-ampo tingali dili mao ang pinakamaayong paagi sa pag-palambo sa kinaiya sa Bibliya bahin sa trabaho. Importante ang pagtuon, apan ang aktuwal nga trabaho naghatag sa pinakamaayong dapit sa pag-usab sa maong kinaiya.

Kung ikaw usa ka estudyante karon, tingali adunay mga buluhaton sa balay. Ibutang ta nga gusto nimong usbon ang imong kinaiya sa imong gimbuhaton. Tingali dili ka makabuhat og gimbuhaton. Ang labing maayo nga lugar sa pagtrabaho sa pagbag-o niini mahimo samtang nagbuhat ka sa imong gimbuhaton. Ayaw paggahin ug mga oras sa pagsulay sa pagbag-o sa imong kinaiya sa dili pa magsugod sa imong gimbuhaton.

Samtang naghimo ka sa imong ginbuhaton, mahimo nimong makita ang pagbag-o sa imong kinaiya, labi na kung nahuman nimo ang tanan nimo nga mga buluhaton. Imbis nga dumtan ang imong ginbuhaton (ug ang mga magtutudlo nga naghatag niini), mahimo kang magsugod nga mobati nga malipayon. Mahimo nimong usbon ang imong mga opinyon bahin sa ginbuhaton kung gusto nimo.

2. Usba ang akong hunahuna

Adunay pipila ka mga kinaiya nga mahimong mas sayon nga usbon pinaagi sa pagsugod sa imong mga hunahuna una. Pananglitan, si Jim adunay dili-Biblikal nga moral nga mga sukdanan sa wala pa mahimong Kristohanon. Siya nakig-uban sa daghang lain-laing mga babaye sa milabay nga pipila ka tuig, apan wala gayud maminyo. Gusto karon ni Jim nga mapalambo ang usa ka kinaiya sa Bibliya bahin sa pagpanghilawas. Asa man siya magsugod?

Mahimong makit-an ni Jim nga mas lisud ang proseso sa pagbag-o sa iyang kinaiya kaysa pagbag-o sa iyang pamatasan. Mahimong sayon ra niya nga hunongon ang iyang dili-Biblikal nga seksuwal nga mga kalihokan uban sa mga babaye. Apan dili kana awtomatikong magbag-o sa iyang mga hunahuna.

Ania ang usa ka pananglitan sa usa ka kinaiya nga mahimong mausab pinaagi sa pagsugod sa imong mga hunahuna. Kinahanglang tun-an pag-ayo ni Jim kon unsa ang giingon sa Diyos nga kinahanglang kinaiya sa Kristohanon bahin sa pagpanghilawas. Samtang ginabaton niya ang mga sumbanan sa Dios nga ginahimo ini nga bahin sa iya mga panghunahuna, ang iya panimuot magasugod sa pagbag-o. Kinahanglan usab nga makat-on si Jim kon unsaon pagbatok sa mga pagtintal ni Satanas sa kahigal ug pagbuhat sa ubang mga sala sa pagpanghilawas. Ang pagsa-ulo sa mga bersikulo gikan sa Bibliya usa ka hinungdanon kaayo nga lakang nga buhaton ni Jim aron mabag-o ang iyang mga hunahuna.

Samtang nagbag-o si Jim sa iyang mga pagtuo, ang iyang mga kinaiya mausab. Sa pagsugod niya sa paglihok sa iyang bag-ong mga pagtuo, kini makatabang sa pagpalig-on sa iyang bag-ong sumbanan sa panghunahuna.

Busa hain ang mas maayo—pagsugod sa pagbag-o sa imong mga hunahuna, o pagsugod sa imong mga aksyon? Unsaon nimo pagkahibalo kon hain ang labing maayo alang kanimo? Ang kasinatian mahimong imong labing maayo nga magtutudlo dinhi. Sulayi ang duha ka paagi. Dili igsapayan kung asa nga rota ang imong adtoan, aron ang imong mga kinaiya mahimong mas sama kang Kristo. Ang kombinasyon sa duha ka mga paagi mahimo usab nga epektibo.

3. Sa unsang paagi mohaom ang akong emosyon sa kausaban sa kinaiya?

Ang pagbag-o sa imong mga kinaiya nag-una sa pagbag-o paagi sa paghunahuna bahin sa usa ka butang. Apan ang atong mga emosyon hugot nga nalambigit sa atong mga kinaiya. Kung gusto nimo nga usbon ang imong mga kinaiya, kinahanglan nimo nga makita ang hinungdanon nga bahin sa imong gibati sa kini nga proseso sa pagbag-o.

Gusto ni Sandy nga bag-ohon ang iyang kinaiya kung unsa ang iyang tubag sa iyang pagbangon sa buntag. Ang iyang kanhing kinaiya mao ang pagbati sa kalagot sa iyang pagmata. “Dili ko ganahan ug buntag!” mao ang hunahuna nga masulod sa iyang ulo. Kanunay niyang ipitik ang snooze button sa iyang alarm sa makadaghang higayon sa dili pa siya mobangon, ug dayon magdali sa pag-andam sa iyang adlaw.

Kung usbon ni Sandy ang iyang kinaiya sa pagbangon sa buntag, usa ka kapilian mao ang pagsugod sa pagbag-o sa iyang pamatasan. Naka desisyon si Sandy nga sugdan kini nga pagbag-o sa kinaiya pinaagi sa pagsulti sa iyang kaugalingon samtang nangandam siya nga matulog sa gabii. Determinado siya nga mobangon sa unang higayon nga motingog ang iyang alarm, ug wala na mopitik sa snooze button.

Bisan unsa pa ang iyang gibati, nakahukom siya nga mobangon siya sa higdaanan. Gisulat ni Sandy ang mga bersikulo sa Bibliya aron matabangan siya nga makabaton ug bag-ong kinaiya, lakip ang Salmo 118:24 .

Salmo 118:24 Maayong Balita Biblia

Mao kini ang adlaw nga hinumdoman nato ang pagluwas sa GINOO kanato; maglipay ug magmaya kita niini.

Pagkasunod buntag, sa dihang mitingog ang alarm ni Sandy, iyang gipislit ang snooze button sama sa naandan. Ang parehas nga pamatasan “Dili ko ganahan ug buntag.” migawas ang agulo sa iyang baba. Unya nahinumdom siya sa iyang plano sa miaging gabii. Niining higayona mas kusog pa ang iyang gisulti, “Dili ko ganahan ug buntag!” Apan nagligid-ligid siya gikan sa higdaanan, ug mipaingon sa lababo aron isablig ang tubig sa iyang nawong.

Si Sandy mibati nga mas miserable kay sa naandan tungod kay wala siya malingaw sa sobra nga mga minuto nga pahulay tali sa pagpitik sa snooze button. Gisulayan niya nga hinumdoman ang bersikulo nga iyang gisulat, apan ang iyang utok ingon og dili gusto nga molihok. Ang higdaanan tan-awon nga makatintal kaayo. Pipila pa ka minuto nga pagpahulay!

Apan gihikay hinuon niya ang iyang higdaanan, gisuksok ang iyang mga habol, ug nagsapot alang sa pamahaw. Siya adunay daghang oras sa pagkaon ug pag-andam alang sa iyang adlaw sa trabaho. Karon andam na siya sa pag-adto og sayo, ug dili kinahanglan nga magdali.

Nagkinahanglan kini og sobra sa usa ka adlaw sa pagbangon sa oras kung gusto ni Sandy nga makahimo og bag-ong kinaiya sa buntag. Ug ang iyang kalagot nga mga pagbati mahimong dili mawala sa usa o duha ka adlaw, bisan pa. Apan kon siya magpadayon sa pag-focus sa pagbag-o sa iyang kinaiya kada adlaw, ug sa pagsubli usab sa mga kasulatan sama sa Salmo 118:24 , makita niya ang pagbag-o sa iyang kinaiya.

Ang laing estratehiya nga makatabang kang Sandy nga mapalambo kining bag-ong kinaiya bahin sa buntag mao ang paglakip ug panahon alang sa personal nga mga debosyon—pag-ampo ug pagbasa sa Bibliya. Makatabang kini kaniya sa pagsugod sa bag-ong adlaw sa positibong nota—pagpunting sa iyang relasyon kang Jesus.

Nagkinahanglan kini og tinuod nga disiplina alang kay Sandy nga pugson ang iyang kaugalingon sa paghunahuna og bag-ong mga hunahuna sa buntag, tungod kay ang daan nga mga batasan mamatay sa hinay-hinay.

Ang iyang mga emosyon tingali ang kataposang mausab. Mahimong molungtad kini og pipila ka mga adlaw, o bisan pipila ka mga semana sa dili pa siya makamata nga adunay usa ka bag-ong emosyonal nga tubag sa buntag - gibati ang kalipay sa bag-ong adlaw nga gibuhay sa Dios.

Ang dakong hagit nga giatubang ni Sandy, ug atubangon natong tanan, mao ang dili pagtugot sa atong mga emosyon nga modeterminar sa atong mga kinaiya ug mga aksyon. Kon determinado kita nga bag-ohon ang atong mga kinaiya, mahimo nga ang atong mga emosyon mao ang katapusan nga mabag-o.

4. Paghanduraw

Ang paghanduraw mahimong usa sa labing epektibo nga mga pamaagi sa pagtabang kanimo sa pagpalambo sa mga kinaiya sa Bibliya. Imbes nga maglatagaw sa fantasy lane sa imong hunahuna, o “pag-zoning out,” paggahin ug panahon sa paghanduraw sa imong personal nga relasyon uban ni Jesus. Hunahunaa kung unsa ang mahitabo nga si Jesus anaa sa imong tupad, nakigsulti Kaniya. Ang Panultihon nag-ingon, “Ingon sa paghunahuna sa usa ka tawo, mao usab siya.” Klaro ang prinsipyo sa Bibliya—mahimong unsay imong gihunahuna. Ang laing pulong nga gigamit sa paghulagway niini nga kalihokan mao ang pagpamalandong.

Gusto ni Jim nga mapalambo ang biblikanhong kinaiya bahin sa pakighilawas. Kon magdamgo siya kon unsaon niya pagkinabuhi kining sumbanan sa panghunahuna sa Bibliya, makatabang kini kaniya sa pagpalig-on sa bag-ong kinaiya nga iyang napalambo niining dapita. Apan kon si Jim kanunayng magdamgo bahin sa “maayo sa karaan nga mga adlaw” ug magpanatiko bahin sa tanan niyang nangaging pakighilawas nga pagpahimulos, kini magpalig-on sa iyang karaan nga dili-Biblikanhong kinaiya bahin sa pakighilawas. Kini nga mga pagdamgo makapugong usab kang Jim sa pag-palambo sa biblikanhong kinaiya bahin sa pakighilawas.

Kinahanglan usab natong mahibaloan kon sa unsang paagi si Satanas mosulay sa pagtintal kanato niining bahina sa atong kinabuhi. Mahimo nimong makita nga sayon ang paglingaw sa usa ka “salida” nga nagdula sa imong hunahuna sa usa ka panghitabo nga dili gyud gusto ni Jesus nga imong hunahunaon. Kung buhaton nimo kung unsa ang imong gihunahuna, nakasala ka.

Ang hagit sa pag-palambo ug bag-ong kinaiya niadtong “mga salida” sa imong hunahuna tingali maoy usa nga lisod kaayo alang kanimo. Mahimong dili nimo mapugngan ang salida gikan sa pagsulod sa imong hunahuna, apan mahimo nimong pilion nga “i-off kung” kung nahibal-an nimo nga naa na kini. Kinahanglan nimo nga gamiton ang “pagsulay sa kamatuoran” sa salida. Mao ba kini ang gusto ni Jesus nga akong hunahunaon? Kung dili, unya pilia nga pulihan kini sa paghunahuna bahin sa gusto ni Jesus nga imong hunahunaon.

Si Satanas dili lamang magdala sa “salida” sa imong hunahuna, mahimo usab nga magdala siya og daghang mga emosyon uban niini. Mahimo nimong makita nga ang salida madanohon kaayo sa emosyon. Ang imong gugma sa salida mahimong makabulag kanimo sa gisulti sa Diyos bahin sa maong isyu.

O si Satanas mahimong magdala sa pagkondenar sa salida. Mahimong mobati ka nga makalilisang samtang imong naamgohan kung unsa ka sala ang salida nga imong gitan-aw sa imong hunahuna. Kini nga pagkondenar kay paagi gyud sa yawa aron mawad-an ka sa kadasig ug mobati nga wala’y paglaum sama sa dili ka na mabag-o.

Ang hagit nga atong giatubang mao ang pagpuno sa atong mga hunahuna sa kamatuoran sa Diyos. Ang pagsa-ulo sa mga bersikulo sa Bibliya, ug ang pagpamalandong niini mao ang labing maayong paagi sa pagdaog niini nga gubat diha sa imong hunahuna. Determinado nga gamiton ang pagsulay sa kamatuoran alang sa matag “salida” nga nagsugod sa pagdula sa imong hunahuna. Paghimo og imong kaugalingon nga “mga salida alang sa imong hunahuna” ug hunahuna ang imong kaugalingon nga naglakaw kauban ni Jesus, nag-atubang sa mga hagit sa imong adlaw.

5. Gamita ang personal nga pagtuon sa Bibliya sa pagtabang sa pag-palambo ug bag-ong mga kinaiya

Usa sa labing maayong paagi sa pagbag-o sa imong mga kinaiya mao ang pagpuno sa imong hunahuna sa Pulong sa Diyos. Ang mga butang nga mosulod sa imong hunahuna mao ang imong gihunahuna. Sa-ulohon ang mga bersikulo nga may kalabutan sa bag-ong sumbanan sa panghunahuna nga gusto nimong pauswagon. Padayon sa pagribyu niini nga mga bersikulo kada adlaw. Pamalandungi kini nga mga kamatuoran adlaw ug gabii. Samtang imong gibusog ang imong hunahuna sa kamatuoran sa Diyos, mas sayon nimo nga maugmad ang bag-ong mga kinaiya sa Bibliya.

Ania ang usa ka sumbanan sa pagtuon sa Bibliya nga mahimo nimong makaplagan nga makatabang sa pagpalambo sa bag-ong mga kinaiya.

1. Ilista ang (mga) sitwasyon diin imong gigamit ang dili maayo nga kinaiya.
2. Pangutan-a ang Dios niini nga pangutana, “Unsa nga bag-ong mga kinaiya ang gusto nimo nga akong gamiton karon?”
3. Isulat ang biblikanhon nga kinaiya nga kinahanglan nimong palambuon.
4. Ikonektar kini sa imong pagtuon sa Bibliya. Tun-i ang mga bersikulo nga naghigot niini nga kinaiya.
5. Paghimo og mga tumong alang karon. Ilista ang mga butang nga imong mahuman karon nga makatabang kanimo sa pag-ugmad niining biblikanhong kinaiya. Pagpili og usa ka tumong ug buhata kini karon.
6. Timbang-timbanga ang mga resulta human mahuman ang tumong karong adlaw.

Walay yano nga mga lakang sa pagbag-o sa mga kinaiya. Apan ang Dios misaad sa pagtabang kanato. Filipos 1:6 nag-ingon, “Ug busa siguro ako nga kining maayong buhat nga gisugdan sa Dios diha kaninyo padayonon gayod niya hangtod mahuman sa pagbalik ni Cristo Jesus.” (Maayong Balita Biblia)

Kapitulo 3

Ang husto nga kinaiya nga mabatonan kung gitul-id o gisaway

A. Nganong ang mga tawo mopili nako?

Si Maria mianhi aron mopuyo sa Teen Challenge center tulo lang ka adlaw ang milabay. Sa pagkakaran suko kaayo siya. Miduol siya sa iyang direktor ug miingon, “Nganong gipili man ko sa tanang kawani? Sa matag higayon nga molingi ko, adunay nagsulti kanako sa pagbuhat niini o sa paghunong sa pagbuhat niana. Nganong dili na lang ko nila pasagdan? Unsa man kining dapita, usa ka prisohan?”

Si Claude bag-o lang nahimong Kristohanon ug karon nagsimba sa iyang komunidad. Walay lain sa iyang pamilya nga Kristohanon, mao nga ang pagpakig-uban sa mga Kristohanon, ilabina sa simbahan, usa ka bag-ong kasinatian alang kaniya. Sa miaging duha ka Domingo, gibira sa usa sa mga deacon sa simbahan si Claude pagkahuman sa serbisyo sa simbahan ug nakigsulti kaniya bahin sa pipila ka mga butang nga iyang nakita nga gibuhath ni Claude sa semana. Ganahan si Claude sa mga tawo niini nga simbahan, apan nagsugod na siya sa paghunahuna ngano nga ilang gisusi ang iyang pribadong kinabuhi.

Mobati ka ba usahay nga sama kang Maria o Claude? Sa miaging pipila ka semana, naa ka ba sa mga sitwasyon diin ang mga tawo misaway kanimo o misulay ug tul-id kanimo? Lisud ang pagkuha sa ingon nga matang sa pressure. Apan atong atubangon kini, ang bag-ong mga Kristohanon kasagarang gisaway pag-ayo. Nakita usab nila nga ang ilang mga lider mosulay sa pagtul-id kanila ug itudlo ang ilang mga sayop ug kasaypanan. Sakit kana—bisan unsa ka ka hamtong. Kitang tanan dili ganahan nga ibutyag ang atong mga kahuyang.

Niini nga kapitulo, gusto natong susihon ang problema sa pagsaway ug pagtul-id. Atong susihon pag-ayo kon unsay angayng kinaiya sa usa ka Kristohanon sa dihang siya gitul-id o gisaway.

B. Unsa ang kinaiya sa bibliya nga mabatonan kung gitul-id o gisaway

Daghan ang giingon sa Bibliya bahin sa kung giunsa nimo pagtubag kung gisaway o gitul-id ka. Daghang mga higayon nga ang bag-ong mga Kristohanon gikan sa usa ka background diin sila nakakat-on sa pagtubag dayon sa dili biblikanhon nga paagi sa pagsaway ug pagtul-id.

Ang kinaiya nga anaa kanimo ngadto sa pagpanaway direktang makaapekto sa imong gisulti ug gibuhath kon adunay mosaway kanimo. Busa unsa may gisulti sa Diyos bahin niini

nga kinaiya? Ania ang usa ka sumbanan sa panghunahuna nga imong magamit kung ikaw gitul-id o gisaway.

Usa ka kinaiya sa Bibliya nga mabatonan kung gitul-id

1. Gitul-id ko (o gisaway) Panultihon 10:17
2. Maminaw kog maayo. Santiago 1:19
3. Nagpasalamat ko nga gitul-id niya ako. 1 Tesalonica 5:18
4. Nasayop ko. Panultihon 28:13
5. Unsaon nako pagpugong kining sayop nga butang nga mahitabo pag-usab?
Panultihon 15:31-32

Adunay tsart sa mga panid 30-31, nga nagpakita, sa detalye, sa biblikanhong tinamdan nga magamit sa dihang ang usa ka tawo gisaway.

Atong tan-awon pag-ayo ang matag usa niini nga mga hunahuna nga mahimong magamit kung adunay magtul-id o mosaway kanimo.

Hunahuna 1: Gitul-id ko

Ang unang lakang sa pagtubag sa pagtul-id ug pagsaway uban sa biblikanhong kinaiya mao ang pagkaamgo nga ikaw gitul-id. Morag yano ra kana, apan hunong ug hunahunaa sa makadiyot kung giunsa nimo pagtubag kung adunay mosaway kanimo. Ang uban kanato diha-diha dayon motubag sa paghunahuna, “Kinsa ka man sa imong hunahuna, bisan pa niana? Ngano nga wala nimo hunahunaa ang imong kaugalingon?” Ang tawo nga nagre-ak niini nga paagi nagre-ak sa gisulti sa uban, apan dili kini makita nga pagtul-id.

Kung motubag ka sa pagsaway uban ang biblikanhong kinaiya, kinahanglan nimo nga hinayhinayon ang imong mga reaksyon, ug mahunahunaon nga moingon sa imong kaugalingon, “Ako natul-id. Karon unsaon nako pagtubag kini nga pagtul-id uban ang kinaiya sa Bibliya?” Alang sa kadaghanan kanato, kinahanglan natong pauswagon ang mas dakong pagkasensitibo sa mga nanghitabo sa atong palibot. Kinahanglang magmaalerto kita, andam sa pag-ila sa pagtul-id o pagsaway kon unsa gayod kini.

Busa kon ikaw gitul-id o gisaway, ang unang butang nga angay nimong hunahunaon mao ang, “Ako gitul-id.” Unsa ang imong isulti ug buhaton niining puntoha?

Ayaw pagsulti bisan unsa. Tan-awa ang tawo. Ipakita kaniya nga andam ka maminaw. Paghilom.

Ang basahon sa Panultihon adunay pipila ka mga bersikulo nga makatabang kanimo sa pagtubag uban niining unang hunahuna.

Panultihon 10:17 Maayong Balita Biblia

Ang mamati sa nagsaway kaniya nagsubay sa dalan sa maayong kinabuhi, apan ang dili moangkon nga sila nasayop mahisalaag gayod.

Panultihon 23:12 Maayong Balita Biblia

Sabta pag-ayo ang mga pagtulon-an nga gitulid kanimo ug pamatia ang mga pulong sa kaalam.

Panultihon 3:11-12 Maayong Balita Biblia

¹¹Anak, kon pantonon ka sa GINOO, hatagi kinig igong kabug-aton ug ayaw wad-a ang imong kadasig tungod sa iyang pagbadlong. ¹²Kay badlongon sa GINOO kadtong iyang gimahal sama nga badlongon sa amahan ang iyang anak nga iyang gipasigarbo.

Ang Panultihon 3:11-12 tin-awng nag-ingon nga gitulid kita sa Diyos. Ang sakit nga bahin niini nga kamatuoran mao nga Siya sa makadaghan naggamit sa mga tawo sa pagbuhat niini. Ikasubo, morag kanunay nga gigamit sa Diyos ang mga tawo nga dili maayo nga trabaho sa pagtulid sa uban. Kitang tanan nakasinati niadtong mga panahon nga ang mga tawo mitulid kanato sa sayop nga paagi. Mahimong lisod kaayo nianang mga situwasyona nga makaamgo nga gitulid ka sa Diyos pinaagi niining tawhana. Busa kon gibati nimo nga gisaway ka, hunahunaa una—“Gitulid ko. (Gitulid ako sa Diyos pinaagi niining tawhana.)”

Hunahuna 2: Maminaw kog maayo

“Ako maminaw pag-ayo sulod sa kapin sa tulo ka segundos, o bisan unsa kadugay nga ako makaamgo kon unsa ang iyang gibuhay kanako.” Kini nga panghunahuna yano ra, apan lisud kaayo alang sa pipila kanato nga buhaton. Ang among daan nga mga sumbanan sa pagtubag sa mga pagsaway lahi kaayo—“Sa diha nga ako makaamgo sa iyang gibuhay kanako, ako mosukol.” Imbes nga paminawon ang tawo, basin matintal ka sa pagbalda kaniya ug sa pagsulti sa imong side sa istorya.

Ang Santiago 1:19-20 naghatag ug pipila ka maayong tambag nga makatabang kanimo nga magmamalampason sa paghunahuna niini nga panghunahuna sa dihang ikaw gitulid.

Santiago 1:19-20 Maayong Balita Biblia

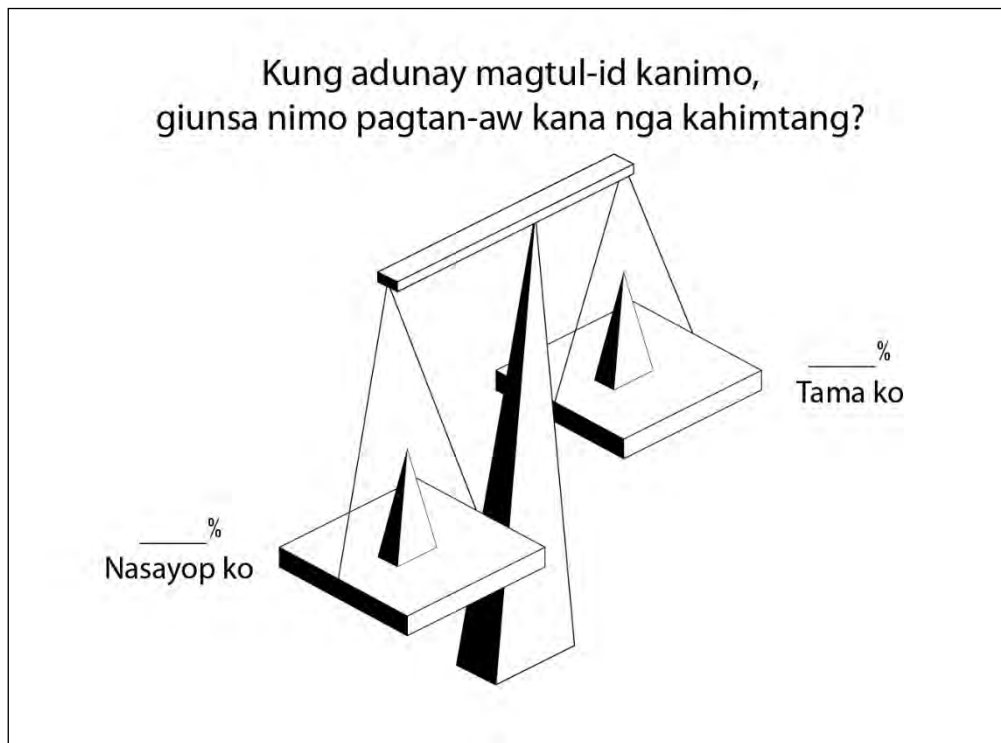
¹⁹Minahal kong mga igsoon, timan-I kini! Kinahanglan nga andam kamong tanan sa pagpamati apan dili madali-dalion sa pagsulti o dal inga masuko. ²⁰Ang kasuko sa tawo dili makatabang sa pagkab-ot sa matarong nga katuyoan sa Dios.

Tulo ka mga isyu ang nalambigit sa kini nga hunahuna kung gitulid ka. Una, ang bersikulo nag-ingon, “Ang matag usa kinahanglang magmaabtik sa pagpaminaw.” Atong idugang ang ideya—dali sa pagpaminaw pag-ayo. Ikaduha, si James miingon nga kita kinahanglang “magmahinay sa pagsulti.” Para sa kalabanan sa ato, ang kabaliskaran matuod kon may nagasaway sa ato. Kami mahinay sa pagpaminaw ug abtik sa pagsulti!

Kon makakat-on kita nga “magmaabtik sa pagpaminaw” ug “magmahinay sa pagsulti,” mahimong mas sayon natong buhaton ang ikatulong butang nga gisulti ni Santiago kanato. Magmahinay sa pagkasuko. Ang kasuko komon kaayo sa mga sitwasyon diin ang mga tawo gisaway o gitulid. Sayon ang pagtubag nga adunay kasuko kung ang tawo nga nagtulid kanimo nagbuhat niini sa sayop nga paagi.

Komon kaayo ang dali nga pagtubag sa pagsaway sa usa ka tawo pinaagi sa pag-ingon, “Paghulat kadiyot—dili ko 100% nga sayop.” Dayon magsugod kami sa pag-focus sa bahin nga among gibuhay nga husto.

Hangtud nga atong hatagan og katarungan ang atong kaugalingon nga kinaiya ug mag-focus sa unsay atong nabuhat nga husto, kita mawad-an sa kaayohan sa pagdawat sa pagtul-id mahitungod sa unsay atong nabuhat nga sayop.

Paggahin og usa ka minuto ug paghunahuna mahitungod sa usa ka bag-o nga sitwasyon diin adunay usa nga nagsaway kanimo. Pila ka porsyento ang imong gibati nga husto ka? 10%? 50%? 85%? Pila ka porsyento ang imong gibati nga nasayop ka?

Bisan kung 1% ra ang tama, dali ra nga mag-focus sa 1%, imbes nga tan-awon kung unsa ang sayop nga nahimo.

Panagsa ra nga kita 100% tama o 100% sayop sa usa ka sitwasyon. Imbes nga pakamatarungan ang atong mga lihok, kinahanglan kitang makakat-on sa pagpaminaw pag-ayo, dili lamang sa gisulti sa tawo kanato, kondili sa pagpamati usab sa gisulti sa Dios kanato pinaagi niini nga tawo.

Kung gamiton nimo kini nga kinaiya sa Bibliya kung gisaway, kinahanglan nimo nga maningkamot sa pagpalambo sa kalidad sa kinaiya sa pagpugong sa kaugalingon.

Panultihon 13:3 Maayong Balita Biblia

Ang magmatngon sa iyang sinultihan magapanalipodo sa iyang kinabuhi, ang magpataka lag sulti makadaot sa kaugalingon.

Santiago 1:26 Maayong Balita Biblia

Kon may nagtuo nga siya relihiyoso apan wala magpugong sa iyang dila, walay kapuslanan ang iyang tinuohan ug naglimbong siya sa iyang kaugalingon.

Bisan kon nagtuo ka nga sayop ang tawo sa pagtul-id o pagsaway kanimo, paminaw pag-ayo. Mahimong magkinahanglan kini og kusog nga dosis sa pagpailub.

“Unsa may akong isulti niining puntoha kon ako gisaway o gitul-id?”

Ayaw pagsulti.

“Unsa akong buhaton?”

Padayon sa pagtan-aw sa tawo nga nagtul-id kanimo. Ug paminaw pag-ayo. Sulayi nga ipakita pinaagi sa imong ekspresyon nga gusto nimong madungog kung unsa ang isulti sa tawo. (Hinumdumi, dili pa panahon nga masuko!)

Hunahuna 3: Nagpasalamat ko nga gitul-id niya ako

Kini ba usa ka realistiko nga hunahuna sa kini nga punto kung gitul-id ka? Nganong angay kang magpasalamat, ilabina kon kabalo ka nga sayop ang tawo? Sa unsang paagi gipaabot sa Diyos nga buhaton nako kini?

Unang Tesalonica 5:18 (MBB) nag-ingon, “Ug pagpasalamat kamo bisag unsay modangat kaninyo. Kini mao ang kabubut-on sa Dios nga buhaton ninyo sa ngalan ni Cristo Jesus.”

Mahimong malisdan ka sa pagbuhat niini nga hunahuna sa imong kinabuhi. Apan kini ang atong tumong. Kon makakat-on ka sa paghunahuna niini nga hunahuna kon ikaw gisaway, mas sayon nimo ang pagtubag sa paagi nga gusto sa Dios nga imong buhaton. Lisud kaayo nga magpasalamat ug masuko sa samang higayon.

Mahimong kinahanglan nimong sugdan pinaagi sa pagsulti sa imong kaugalingon, “Kinahanglan nga magpasalamat ko karon samtang gitul-id ako. Nasayud ko nga dili ko malipayon, apan gusto kong magpasalamat.”

Tingali mangutana ka, “Nganong malipay man ko kon gitul-id ko? Nganong malipay man ko kon makasinati ko niining sakit nga kasinatian?” Ang pagbaton ug tin-aw nga pagsabot kon nganong angay kang magpasalamat mahimong makatabang kanimo sa pagsagubang niini nga kasinatian nga dili masuko sa tawo.

Usa ka rason nga magmalipayon ka tungod kay ang Dios nagsulti kanimo nga magpasalamat kanunay sa 1 Tesalonica 5:18. Ang laing rason nga malipay ka kay nahibal-an nimo nga nagsugod ka sa pagtubag sa pagtul-id ug pagsaway uban ang kinaiya sa Bibliya. Ikaw nahimong mas sama ni Kristo. Ang Santiago 1:2-4 naghatag ug pipila ka dugang nga mga rason nga magmalipayon sa dihang ikaw gitul-id.

Santiago 1:2-4 Maayong Balita Biblia

²Mga igsoon, isipa nga bulahan kamo kon ang tanang matang sa pagsulay moabot kaninyo ³kay nasayod kamo nga ang inyong pagtuo gisulayan lamang aron kamo mahimong malahutayon. ⁴Paniguroa nga ang inyong pagkamalahutayon mahingpit aron mahingpit gayod kamo ug dili makulangan sa bisan unsa.

Matikdi ilabina ang kataposang bahin sa ika-upat nga bersikulo. Kon makabenepisyo ka sa pagtul-id, modako ka nga mahimong usa ka tawo nga “walay kahuyang.” Kana usa ka

maayong rason nga magmalipayon. Kini nga tawo nga nagtul-id kanako nagtabang kanako nga mahimong usa ka hamtong nga tawo nga wala’y mga kahuyang.

Nahisgotan na nato nga ang Diyos nagtul-id kanato pinaagi sa ubang mga tawo. Ang isa pa ka rason nga nganong malipayon ka kon ginabadlong ka mao ang paghibalo nga ang Dios personal nga naggahin ug oras sa kani nga tawo para tabangan ka. Gibuhat Niya kini tungod kay gihigugma ka Niya ug gusto nga molambo ka ug mahimong mas maayong tawo.

Mahimong matintal ka sa pagduhaduha sa mga motibo sa tawo nga nagtul-id o nagsaway kanimo. Ang imong daan nga kinaiya niini nga mga sitwasyon mahimong, “Kini nga tawo naningkamot lamang sa paghatag kanako og kalisud.”

Ang tawo nga naggamit sa biblikanhong kinaiya sa dihang gitul-id dili mangutana sa motibo sa usa nga nagtul-id kaniya. Isip usa ka Kristohanon kita gisugo sa paghigugma sa uban—kini ang ikaduhang labing dako nga sugo sa Bibliya. Ang Unang Corinto kapitulo 13 naghatag ug tibuok listahan sa mga paagi nga atong ikapakita ang gugma ngadto sa uban. Usa sa mga kinaiya sa gugma direktang nagsulti mahitungod sa imong kinaiya ngadto sa tawo nga nanaway o nagtul-id kanimo. Kung nahigugma ka sa usa ka tawo mahimo ka nga tawo nga “nagsalig sa Diyos kanunay,” ug “kanunay nga mangita sa labing maayo.” (1 Corinto 13:7 Ang Mensahe). Hatagi ang tawo sa kaayohan sa pagduhaduha. Hunahunaa nga gitul-id ka niya tungod kay gihigugma ka niya ug igo nga nagpakabana kanimo aron matul-id ka kung nakita ka niya nga nagbuhat ka og sayop.

Samtang naghunahuna ko sa hunahuna, “Nagpasalamat ko nga gitul-id niya ako,” unsa ang akong isulti ug buhaton?

Una, ipakita ang pagkamahigalaon ug apresasyon sa imong mga ekspresyon sa nawong ug sa imong tono sa tingog. Sulayi nga ibutang sila sa sayon ug pahibaloa sila nga wala ka masuko tungod kay sila naningkamot sa pagtul-id kanimo.

Karon na ang maayong panahon sa pagsulti sa imong unang mga pulong sukad ang tawo nagsugod sa pagtul-id o pagsaway kanimo. Mahimo nimong isulti, “Salamat sa pagdala niini sa akong atensyon,” o “Gipasalamatan nako ang imong andam sa pagtul-id kanako.” Diha-diha dayon sunda kini sa usa ka pahayag nga mouban sa sunod nga hunahuna niining biblikanhong kinaiya.

Hunahuna 4: Nasayop ko

“Nasayop ko” tingali ang tulo ka pinakalisud nga mga pulong sa Cebuano nga pinulongan nga isulti. Para sa tawo nga gustong mapalambo ug biblikanhong kinaiya sa dihang gitul-id, kini nga panghunahuna hinungdanon. Ang laing hunahuna nga kauban niini mao ang, “Unsa ang akong gibuhat nga nakapahunahuna kaniya nga ako nasayop?”

Ang tawo nga nagtul-id o nagsaway kanimo kasagaran adunay usa ka piho nga gihunahuna kung siya nakigsulti kanimo. Importante kaayo nga atong sulayan nga tan-awon ang sitwasyon gikan sa iyang panglantaw.

Unsa ang akong isulti niining puntoha sa panag-istoryahanay?

Mahimo nimong isulti ang usa ka butang nga sama niini. “Ang akong nadungog nga imong gisulti kay _____.” (Sa mubo kaayo ipasabut unsa sa imong hunahuna ang iyang gisulti nga imong nabuhat nga sayop.) “Sakto ka, nasayop ko.”

“Apan paghulat sa kadali,” ingon nimo sa imong kaugalingon, “Wala gyud ako nasayop. Wala siya sa akong dapig sa istorya. Nag-hatag dayon siya sa mga konklusyon sa wala pa siya adunay bahin sa akong istorya. Dili kana makiangayon. Naa koy katungod, kabalo ka. Gusto ko og hustisya!”

Sayon ra kaayo alang kanato ang paglimod niini nga mga akusasyon ug motubag, “Dili, sayop ka sa tanan! Ania ang tinuod nga nahitabo _____.” Ug gisultihan namo sila sa among bahin sa istorya. Syempre sa oras nga mahuman ta, kabalo ta nga tarungon ta sa atong gibuhad. Wala gyud mi nabuhad nga daotan. Dili kini makatabang. Sa kasagaran ang usa ka argumento magsugod niining puntoha.

Daghang Kristohanon ang maglisod sa paggamit niini nga panghunahuna, “Nasayop ko,” sa dihang gitul-id o gisaway. Ang paghunahuna lang nga kini nga hunahuna usa ka tinuod nga hagit. Ang pagsulti sa husto nga mga pulong uban niini mahimong mas lisud buhaton.

“Ang akong nadunggan nga imong gisulti mao ang _____. Husto ka. Nasayop ko.” Kana nga mga pulong mahimong isulti sa daghang mga paagi. Giunsa nimo pag-ingon nga kini hinungdanon.

1. Mahimo nimong isulti kini tungod sa kahadlok. Nahibal-an nimo nga kini nga tawo adunay gahum sa pagdaot kanimo, o pagtangtang kanimo sa imong trabaho. Busa aron mapanalipdan ang imong kaugalingon, isulti nimo ang nahibal-an nimo nga gusto niya madungog.
2. Mahimo nimong isulti kini isip usa ka ilad. Mahimo nimo kining paminawon nga sinsero, apan sa sulod wala nimo kini tuyoa. Nahibal-an nimo nga ang usa ka tawo gusto nga makadungog kanimo nga moingon, “Nasayup ako,” busa isulti nimo kini aron hunahunaon niya nga uyon ka kaniya. Ang pagkahimong salingkapaw mahimo’g molihok sa kini nga punto, apan dili kini molihok nga maayo sa Hunahuna #5, nga nagingon, “Unsaon nako pagpugong kining sayop nga butang nga mahitabo pag-usab?”
3. Mahimo nimong isulti kini sa usa ka sarkastikong tono sa tingog. Kini lagmit makapasuko sa laing tawo ug makatabang nga moinit ang panaglalis.
4. Mahimo kang moingon, “Nasayop ko” ngadto sa Diyos ug tugoti ang laing tawo nga maminaw. Nahiuyon kini sa among gisulti sa Hunahuna #1.

Ang Dios naggamit niini nga tawo sa pagtul-id kanimo. Busa ang tinuod nga isyu niining puntoha mao ang pagsulti sa Dios nga nasayop ka. Pagmatinud-anon sa Diyos ug sa tawo nga nagtul-id kanimo. Kon imong isulti kini nga mga pulong uban ang masulub-on nga tono sa tingog, ug tinuod nga buotan ang imong gisulti, ang tawo nga nagtul-id kanimo lagmit makakita nga ikaw tinuod nga sinsero.

Ang isa pa ka importante nga isyu nga mahimo makatabang sa imo sa kini nga panimuot mao nga mahimo ka may “blind spots” sa imong kabuhi. Mahimong mas dali nga makita sa uban kaysa kanimo. Tan-awa ang ilustrasyon sa sunod nga pahina nga naghatag ug pananglitan sa usa ka blind spot sa kinabuhi sa usa ka tawo.

Kinahanglan andam kang maminaw pag-ayo sa isulti sa uban, ug sultihi ang imong kaugalingon, “Tingali naa koy ‘blind spot’ ang akong kinabuhi, mao nga kinahanglang maminaw ko sa gisulti niining tawhana kanako.”

Pagtul-id sa mga blind spot

Usa ka adlaw namati ko samtang naglalis ang usa ka batan-ong magtiayon. Giakusahan sa asawa ang iyang bana nga nanguyab sa ubang mga babaye. Kusganon niya kini nga gili-mod. Human sa pagpakigsulti sa bana, akong nakita kon unsa ang problema. Siya adunay “blind spot” ug wala makahibalo niini.

1. Ang Dios adunay “naandan” o sumbanan sa pamatasan sa matag usa kanato sa matag bahin sa atong kinabuhi.

“Blind spot”
Dili niya kini makita tungod kay ang iyang gipunto mao ang kung unsa siya kaniadto kaysa kung unsa siya kakinahanglan.

Naandan nga pamatasan

- Sa moralidad
- Sa pagmatinumanon
- Sa pagkamapasalamat
- Sa pagkamahiubsanon
- ug uban po.

2. Sa hayskul ang bana nga gihisgotan sa ibabaw, gilapas niya pag-ayo ang lagda sa Diyos sa iyang moral nga kinabuhi.

3. Human sa iyang pag-eskuyla, siya naghinulsol sa iyang imoral nga paagi sa pagkinabuhi ug mituyo sa pagkinabuhing diyosnon. Mibalik siya sa kung unsa siya kaniadto ug nadasig sa iyang kabag-ohan.

Ubos nga mga Sumbanan sa Pamatasan

Ang matag usa kanato adunay mga blind spots, ug hinungdanon nga kita adunay lainlaing suod nga mga higala nga adunay kagawasan sa pagsulti kanato kung unsa sila.

- “Kasaligan ang mga samad sa usa ka higala.” Panultihon 27:6
- “Ang puthaw makapahait sa puthaw: Busa ang usa ka tawo magapahait sa nawong sa iyang higala.” Panultihon 27:17

Copyright 1981, Institute in Basic Life Principles. Used by permission.

Ubay-ubay nga mga hiyas sa kinaiya ang motabang kanimo sa pagpahayag ug usa ka biblikanhong kinaiya niining puntoha—pagpaubos, kaisog, pagkamatinud-anon, patas nga panghunahuna, ug pagkamasinabtanon. Duha ka mga bersikulo sa Panultihon direkta nga nagsulti bahin niini nga hunahuna nga nahiuyon sa imong kinaiya kung gitul-id.

Panultihon 5:21 Maayong Balita Biblia

Nakita sa GINOO ang tanan mong gibuhad. Nagbantay siya kanimo bisan asa ka paingon.

Panultihon 28:13 Maayong Balita Biblia

Dili ka gayod molampos sa kinabuhi kon tagoan mo ang iyong mga sala. Isugid kini ug paghinulsol ug kaluy-an ka sa Dios.

Ang laing butang nga kinahanglan nimong buhaton niining puntoha mao ang pagtino kung ang imong sayop nga aksyon usa ka sala. Kung nakasala ka, kinahanglan nimo nga isugid kini sa Dios ug mangayo sa Iyang pasaylo. Kung wala ka makasala, dili kinahanglan

nga isugid kini ingon sala ngadto sa Dios. Pananglitan, ingnon ta nga sayop ang imong paghugas sa salog, ug ang imong amo moanhi ug motul-id kanimo. Giangkong nimo siya nga nasayop ka, ug nagsugod ka sa paghugas sa salog sumala sa iyang gisulti kanimo. Apan dili nimo kinahanglan nga mangayo sa Diyos nga pasayloon ka sa dili husto nga paghugas sa salog.

Daghang mga higayon nga ang imong sayop nga aksyon makapasakit sa usa ka tawo. Kung nangawat ka ug kuwarta gikan sa usa ka tawo, kinahanglan nimo nga moadto sa kana nga tawo, ikumpisal ang imong sala, ug hangyoon kana nga tawo nga pasayloon ka. Pag-andam sa pag-uli sa mga butang nga imong gikawat o giguba.

Nagkinahanglan ug tinuod nga kaisog sa pag-ingon, “Nasayop ko.” Gusto sa Diyos nga magmaisogon ka. Sa Daang Tugon, si Haring David giatubang mahitungod sa iyang sala uban ni Bathsheba ug sa pagpatay sa iyang bana. Ang dayon nga tubag ni David mao ang pag-ingon, “Nakasal ako sa GINOO.” (2 Samuel 12:13 MBB). Wala na siya mangatarongan o misulay sa pagtago sa iyang sala. Niangkong siya nga nasayop siya.

Ang Dios nangita kanato nga magmatinud-anon sa dihang kita mag-atubang sa atong mga kapakyasan ug mga sala.

Hunahuna 5: Unsaon nako pagpugong kining sayop nga butang nga mahitabo pag-usab?

Kini nga panghunahuna nagdalag kahulogan sa tibuok proseso sa pagtul-id. Hinaot nga ang tawo nga nagtul-id kanimo nagbuhat niini tungod kay gusto niya nga makita ka nga motubo. Kini nga hunahuna sa imong kinaiya hinungdanon kung ang pagtul-id mao ang tinuod nga kaayohan kanimo.

“Apan komosta ang tawo yanong nagsaway kanako?” moingon ka. Naghunahuna niini nga hunahuna, “*Unsaon nako pagpugong kining sayop nga butang nga mahitabo pag-usab?*” makatabang sa paghupay sa kasakit tungod sa ilang negatibo nga pamaagi.

Samtang ikaw naghunahuna niini nga hunahuna, isulti kini sa Dios, usab. Hangyoha Siya sa paghatag kanimo og mga panabut ug usa ka tin-aw nga pagsabut kon unsaon sa pagtubo pinaagi niini nga kasinatian.

Importante kaayo alang kanimo nga adunay kinaiya, “Gusto kong makat-on. Gusto ko nga tudloan ako sa Dios. Gusto ko nga gamiton sa Diyos ang uban sa pagtudlo kanako.” Kini nga kinaiya makatabang sa paghimo niining masakit nga pagtul-id ngadto sa positibo nga kasinatian. Kung gusto nimo nga motubo, kinahanglan nimo nga hatagan ang uban sa pagtugot sa pagtul-id kanimo.

Bisan ang mga bantugan nga superstar sa sports adunay mga coach ug trainer nga nagtul-id kanila, ug nagtabang kanila sa pagpangita og mga paagi aron mapauswag ang ilang kaugalingon. Gusto ba nimo nga mouswag sa dalan sa kabantog? Tugoti ang uban nga motabang kanimo.

Ang laing bahin niini nga tinamdan mao ang pagkaamgo nga kon kita andam sa pagtugot sa uban sa pagtul-id kanato diha sa gagmayng mga butang, kita sa ulahi makakita nga kita nakakat-on ug dagkong mga leksiyon gikan niining gagmayng mga problema. Ang prinsipyo sa likod sa gamay nga problema kasagaran usa ka dako nga isyu sa mga mata sa Diyos.

Ang pagpangawat og ballpen o \$1.00 ingon og gamay ra kaayo aron makahimo og kalainan, apan gusto sa Dios nga makat-on kita sa kalidad sa kinaiya sa pagkamatinuoron.

Kung atong pasagdan ang gagmay nga mga problema nga dili makat-on gikan niini, kini modala kanato ngadto sa dalan ngadto sa mas dagkong mga problema nga adunay mas dakong kadaot.

Kini nga hunahuna, “Unsaon nako pagpugong kining sayop nga butang nga mahitabo pag-usab?” makatabang sa pagpugong sa panaglalis, usab. Kini nga hunahuna nagpunto sa atensyon sa umaabot, imbes nga magbalikbalik sa nangagi. Kung imong ipunting ang tanan nimong atensyon sa nangagi, dali nga makiglalis sa mga detalye kung unsa gyud ang nahitabo. Lamoy ang imong garbo ug imong nasakitan nga pagbati ug pangayo og tabang. Ang Panultihon naghatag ug pipila ka makapahinam nga mga saad niadtong nagbuhat niini.

Panultihon 12:26 Maayong Balita Biblia

Ang matarong nga tawo maoy usa ka giya nga kanunayng nagbantay sa iyang higala, apan ang dalan sa mga daotan magpahisalaag kanila.

Panultihon 13:14 Maayong Balita Biblia

Ang mga pagtulon-an nga gikan sa mga maalamon tinubdan sa kinabuhi, ug makatabang kanimo pag-ikyasa sa panahon nga mamiligro ang imong kinabuhi.

Panultihon 15:31-32 Maayong Balita Biblia

Maalamon ang tawo nga mamati kon badlongon. ³²Kon dili ka magpatudlo, gihikawan mo sa kaayohan ang imong kaugalingon. Apan kon magpatudlo ka, modugang ang imong kaalam.

“Unsa may akong isulti niining puntoha kon ako gitul-id?”

Sa dili hulga nga paagi mahimo kang moingon, “Interesado ako nga magbag-o sa lugar nga bag-o lang nimong gihisgutan. Muhangyo unta ko nimo nga tabangan ko. Gipabilhan gyud nako ang bisan unsang mga sugyot nga imong mahatag kanako kung giunsa nako mapugngan kini nga mahitabo pag-usab.”

Tingali hatagan ka nila og pipila ka mga ideya. Kung buhaton nila, maayo! Kon wala sila'y bisan unsa nga mga ideya-ipahibalo kanila nga OK ra usab. Pag-amping nga dili nimo kini isulti nga adunay sayop nga kinaiya: “Kon ikaw maalamon kaayo nga makakita sa akong mga problema, sultihi ako kung unsa ang solusyon. Kung dili, hunahunaa ang imong kaugalingon nga negosyo.” Dili kana ang pamaagi nga gamiton kung mangayo og tabang.

Mahimo ka usab nga mangayo og tabang gikan sa usa ka higala o usa ka lider nga imong gisaligan. Ayaw kahadlok sa pagpangayo og tabang.

Adunay daghang mga hiyas sa kinaiya nga may kalabutan niini nga bahin sa imong kinaiya kung itul-id. Ania ang pipila: pagkamatinuoron, pagtinabangay, pagtahud, pagkasinero, pagkamamugnaon, pagkamatitud-anon, ug pagkamapainubsanon.

Siguruha nga pasalamatang ang tawo sa bisan unsang mga ideya nga iyang gihatag kanimo. Kung kini nga tawo walay tambag alang kanimo, isulti lang, “Salamat sa pagtul-id kanako.” Mahimo nimong hangyoon kini nga tawo sa pag-ampo alang kanimo.

Kining lima ka mga hunahuna usa lamang ka hugpong sa mga hunahuna nga makahimo sa usa ka biblikanhong kinaiya nga gamiton sa dihang gitul-id o gisaway. Adunay ubang mga hunahuna nga mahimong iapil. Mahimo ka makahimo og pipila ka mga ideya nga mas maayo alang kanimo. Nindot! Ang importante nga butang mao ang pagsugod sa pagpalambo ug paggamit sa kinaiya nga tinuod nga biblikal.

C. Unsa ang mga kaayohan sa paggamit sa usa ka kinaiya sa Bibliya kung ako gitul-id o gisaway?

Sa diha nga ikaw makahimo sa tin-aw nga pagtan-aw sa mga kaayohan sa paggamit sa usa ka biblikanhon nga kinaiya sa pagtubag sa mga pagsaway, kini kinahanglan nga makatabang sa pagdasig kanimo sa pag-usab sa imong kinaiya. Ania ang pipila sa mga benepisyo nga imong masinati pinaagi sa pagpadapat niining biblikanhong kinaiya sa imong kinabuhi.

1. Gipugngan nimo ang daghang sakit nga mga problema, ang pipila niini hisgotan sa sunod nga seksyon niini nga kapitulo.
2. Ginapalipay mo ang Dios. Nalipay ang Dios kon atong ipatuman ang Iyang Pulong sa atong adlaw-adlaw nga mga kalihokan.
3. Mahimo nimong himoon ang masakit nga kasinatian nga usa ka oportunidad alang sa pagtubo. Tinuod kini ilabi na kon imong sundon ang katapusang hunahuna, “Unsaon nako pagpugong kining sayop nga butang nga mahitabo pag-usab?”
4. Makahimo ka og pipila ka lig-on nga panaghigalaay. Kung makakat-on ka sa pagdawat sa pagsaway ug pagtan-aw niini isip usa ka positibo nga kasinatian, mahimo nimong makita nga mas lig-on ang imong panaghigalaay sa tawo nga nagtul-id kanimo.
5. Basin makat-on ka!

D. Unsa ang mga problema nga may kalabutan niini nga kinaiya?

Mahimong mas sayon nimo ang paglista ug lima ka problema nga nalambigit niini nga kinaiya kay sa paglista ug lima ka kaayohan nga moresulta sa paggamit ug biblikanhong kinaiya sa dihang gitul-id. Sa imong pagsulay sa pagsugod sa paggamit niini nga kinaiya sa Bibliya sa dihang gitul-id, mahimo nimong atubangon ang tanang matang sa mga problema. Lisud nga hagit ang paghimo niini nga kinaiya nga usa ka regular nga bahin sa imong kinabuhi. Magkinahanglan kini og panahon, ug mahimo ka nga mapakyas sa daghang mga higayon. Apan andam ka ba nga magpadayon sa pagtrabaho padulong sa katuyoan, ug pagkat-on gikan sa imong mga sayop?

Bisan pag gigamit nimo kining biblikanhong kinaiya, basin makaatubang ka ug mga problema. Ania ang pipila sa mga problema nga giatubang sa uban sa pagsulay sa paggamit niini nga kinaiya sa ilang adlaw-adlaw nga pagkinabuhi.

Mahimo nimong isulat ang usa ka personal nga tubag sa matag usa niini nga mga problema, nga naghulagway kung unsa ka subsob nga nanlimbasug ka sa matag problema.

Mahimo usab nimong isulat ang pag-uswag nga imong nahimo sa pagbuntog sa matag usa niini nga mga problema.

1. Kasuko

Usa sa pinakadakong problema nga nalambigit niini nga kinaiya mao ang kasuko. Ikaw ug ang tawo nga nagtul-id kanimo mahimong daling mutubag uban ang kasuko. Ang Santiago 1:19-20 ug Efeso 4:26-27 naghisgot bahin sa atong kasuko.

Efeso 4:26-27 Maayong Balita Biblia

²⁶Kon masuko kamo, bantayi nga dili kamo makasala ug ayaw palangtura ang inyong kasuko sa tibuok adlaw. ²⁷Ayaw hatagig higayon ang Yawa.

Kanang kataposang bersikulo naghatag ug tin-awng pasidaan. Kon kita masuko, ang yawa kasagaran adunay mas sayon nga panahon sa pagtintal kanato sa pagpakasala.

Mas maayo nga tubagon uban ang kasubo kaysa masuko kung itul-id. Tubaga uban ang kasubo kung ang tawo nagtul-id kanimo sa dili maayo nga paagi. Ang pagkasuko niini nga tawo dili makatabang kaniya nga mahimong mas epektibo sa pagtul-id sa usa ka tawo sa sunod nga higayon.

2. Sayop ang tawo nga nanaway nako

Ang laing dako nga problema nga may kalabutan sa pagtul-id mahimong ang tawo nga nagtul-id o nagsaway kanimo. Kanunay niya kining buhaton sa sayop nga paagi. Usahay daw imposible nga dawaton ang pagsaway tungod sa paagi sa pagpakigsulti sa tawo kanimo. Kini mao ang panahon nga kamo kinahanglan nga mangutana sa Balaang Espiritu sa paghatag kaninyo sa gahum sa pagtubag uban sa usa ka biblikanhon nga kinaiya. Tan-awa ang Panultihon 20:22.

Kon ang tawo nagtul-id kanimo sa sayop nga paagi, tubaga uban ang pagpasaylo. Sa dihang si Jesus didto sa krus, nag-ampo siya, “Amahan, pasayloa sila kay wala sila mahibalo sa ilang gibuhay.” (Lucas 23:34 MBB). Tingali kini ang pag-ampo nga kinahanglan nimong isulti kung ang tawo nagtul-id kanimo sa sayop nga paagi. Tingali wala sila kahibalo nga adunay mas maayong paagi sa pagtul-id kanimo.

3. Ang tawo wala'y direktso nga kamatuoran

Kapila na nimo giingon, “Wala siyay mga kamatuoran nga tarong. Wala gyud siya kahibalo kung unsa ang nahitabo.” Sa dili ka pa molukso niini nga konklusyon ug mosulay sa pagtul-id kaniya, tugoti siya sa paghatag kanimo sa iyang bahin sa istorya. Mahimong magkinahanglan kini og daghang pailub ug pagpugong sa kaugalingon, apan makapugong kini sa panaglalis ug dugang nga dili pagsinabtanay.

Ang bulawanong lagda sa Lucas 6:31 haom kaayo dinhi. Tubaga ang usa ka tawo nga nagtul-id kanimo sa parehas nga paagi nga gusto nimo nga tubagon kini nga tawo kung gitul-id nimo siya.

4. Nasayop ko!

Ang Dios nahibalo sa tibuok kamatuoran. Paminaw sa Dios ug sa tawo nga nakigsulti kanimo. Kon husto ka, ang Diyos motabang sa laing tawo nga makakita sa kamatuoran. Kung ang mga tawo bakak nga nag-akusar kang Kristo, nganong magdahom ka nga lahi ang imong kinabuhi?

5. Dili sila motuo kanako kon ako motubag uban sa biblikanhong kinaiya

Mahimong husto ka. Ang ubang mga tawo wala pa makakita sa usa ka tawo nga nag-reaksyon uban sa usa ka biblikanhong kinaiya sa diha nga siya gisaway. Apan kung magpabilin ka nga kalmado ug magpadayon sa paggamit sa imong kinaiya sa Bibliya, tabangan ka sa Diyos sa kahimtang. Dili nimo responsibilidad ang pagpugos sa uban sa pagtuo nga sinsero ka.

6. Nakalimot ko sa paggamit sa akong bag-ong kinaiya sa dihang ako gitul-id

Ayaw katingala kung nakalimot ka sa paggamit sa imong bag-ong kinaiya kung adunay nanaway kanimo. Ang importante mao ang padayon nga pagrepaso sa imong bag-ong kinaiya sa tibuok adlaw. Kon mas pun-on nimo ang imong hunahuna niini nga kinaiya, mas sayon nga gamiton kini sa hustong panahon.

7. Ang tawo nga nanaway kanako dili gusto nga motabang kanako

“Nanangkamot lang siya nga ipaubos ko. Wala gyud siya magtagad sa pagtabang kanako.” Usahay ang mga tawo adunay sayop nga mga motibo kung sila mosaway o magtul-id kanimo. Tingali sila adunay parehas nga problema nga ilang giakusahan kanimo. Ikaw ang responsable sa pagtul-id sa imong kaugalingon nga mga kasaypanan ug mga kahuyang. Pasagdi ang Balaang Espiritu nga makig-atubang niining tawhana mahitungod sa iyang problema. Ayaw pagsulay sa pagtul-id niini nga tawo sa samang higayon nga siya nagtul-id kanimo.

Sa Lucas 6:27-28, si Jesus naghatag ug praktikal nga tambag kon unsaon pagtratar ang mga tawo nga mosaway kanimo ug magpalisod sa imong kinabuhi.

Lucas 6:27-28 Maayon Balita Biblia

²⁷Apan sultihan ko kamo nga namati kanako: higugmaa ninyo ang inyong mga kaaway ug buhata ang -maayo alang niadtong nagdumot kaninyo. ²⁸Panalangini ang motunglo kaninyo ug pag-ampo kamo alang sa nagdaugdaog kaninyo.

8. Masakitan ko kung naay mosaway nako

Alang sa kadaghanan kanato, lisud ang paghimo niini nga pahayag: “Ang akong garbo masakitan kon adunay magtul-id kanako.” Kung kita giakusahan nga bakak, tingali labaw pa sa atong garbo ang nasakitan. Apan sagad sa atong garbo mao nga gusto tang mobawos sa kasuko sa tawo nga misaway kanato. Tingali ang tinuod nga isyu dinhi mao—gusto ba nimong motubo, o gusto ba nimong panalipdan ang imong garbo?

9. Unsa kaha kon ang akong lider mosulti kanako sa pagpakasala

Adunay talagsaon nga mga higayon nga ang imong lider mosulti kanimo sa pagbuhat sa usa ka butang nga imong gituohan nga sala. Mobalibad ka, ug ang imong lider naningkamot sa pagtul-id kanimo tungod sa wala pagbuhat niini sa paagi nga gisulti kanimo sa pagbuhat niini. Unsay angay nimong buhaton? Kini usa ka lisud nga isyu, ug kinahanglan nimo nga susihon pag-ayo ang sitwasyon ug tinoon kung sala ba gyud kini. Mahimo nimong hisgotan kini sa laing Kristohanon nga imong gitahod.

Kini nga problema gihisgutan sa mas detalyado sa *Mga Pagtuon sa Grupo alang sa Bag-ong Kinabuhi* nga kurso nga nag-ulohang, **Pagsunod sa Tawo**. Tulo ka mga lalaki sa Daang Tugon ang nag-atubang niini nga matang sa sitwasyon. Ang Daniel kapitulo tulo nagsaysay sa istorya kon sa unsang paagi si Sadrach, Mesach, ug Abednego mitubag niini nga problema.

E. Unsaon nako pagsugod sa pagpalambo niini nga kinaiya?

Kon bag-o ka nga Kristohanon, mahimo nga isa ka daku nga pagsulay ang pagpalambo sa bag-o nga kinaiya. Ania ang pipila ka mga ideya kung asa ka magsugod. Hinumdomi, mahimong mokabat ka ug pipila ka adlaw o semana una nimo mabatid kining bag-ong kinaiya. Apan kinahanglan ka magsugod sa usa ka lugar, usa ka gamay nga lakang matag higayon.

1. Sag-ulo ang mga hunahuna nga naglangkob niining bag-ong kinaiya sa Bibliya.
2. Ribyuha kining bag-ong kinaiya sa makadaghang higayon kada adlaw.
3. Sag-ulo ang mga kasulatan nga mouban sa matag hunahuna.
4. Obserbahi ang uban nga mosanong uban sa biblikanhong kinaiya sa dihang sila gitulid.
5. Ribyuha ang mga sitwasyon diin bag-o lang kang gitul-id o gisaway. Timbang-timbanga kon giunsa nimo pagtubag.

Mahimong dili nimo mahimo ug maayo kaayo nga trabaho sa pagbuhat sa tanan nga lima ka bahin niining bag-ong kinaiya diha-diha dayon. Apan human sa matag sitwasyon kon ikaw gitul-id o gisaway, hunong ug timbang-timbanga ang imong gibuhay ug gisulti. Unsay imong gihunahuna sa dihang gitul-id ka?

Karon sa imong hunahuna, ikinabuhi pag-usab kana nga sitwasyon, apan niining higayona gamita ang bag-ong kinaiya sa Bibliya. Unsa ang imong hunahunaon, isulti, ug buhaton nga lahi? Kini nga matang sa pagpamalandong (pagdamgo) makatabang kanimo nga makita ang praktikal nga mga paagi sa paggamit niining bag-ong kinaiya sa imong adlaw-adlaw nga mga kalihokan. Kini nga matang sa proyekto gipasabut sa Project 4 sa Giya sa Pagtuon alang niini nga kurso.

Usa ka biblikanhon nga Kinaiya sa Pagbaton sa diha nga

Akong Hunahuna	Mga Emosyon	Positibo sa sulod nga kalidad	Unsa ang akong isulti
1. Gitul-id ko Panultihon 10:17		Pagkaalerto Pagkasensitibo	Wala
2. Maminaw kog maayo		Sinsieridad Pagtahod Pagpailub Pagsabot	Wala
3. Nagpasalamat ko nga gitul-id niya ako 1 Tesalonica 5:18	Kalipay	Pagpasalamat Maayong kabubut-on Pagpailub	Salamat sa pagdala niini sa akong pagtagad. o gipasalamatan ko nga imong gitul-id ako
4. Nasayop ko (Unsa akong nabuhad nga nakapahunahuna niya nga ako ang sayop?)	Kasubo Pagkasad-an	Pagpaubos Patas nga panghunahuna Sinsieridad Pag-ila Kaisog Katuyoan Pagkamatinud-anon Responsibilidad	Ang akong nadunggan nga imong gisulti mao..... Sakto ka, nasayop ko
5. Unsaon nako pagpugong kining sayop nga butang nga mahitabo pag- usab? 2 Corinto 8:11 MBB	Kalipay Gugma	Pagkamatinud-anon Kadasig Pag-ila Pagkamamugnaon Pagkakooperatiba Pagka-flexible Pagkamatinud-anon Pagkamaangayon Katuyoan Pagpailub Paglahutay Pagtahod	Mangayo unta ko nimo nga tabangan ko. Mapasalamaton gyud ko sa bisan unsang mga sugyot nga imong mahatag kanako kung giunsa nako mapugngan kini nga mahitabo pag-usab

Ako Gitul-id o Gisaway

Unsay angay nakong buhaton	Mga Kasulatan	Karaang kinaiya (daan nga mga hunahuna ug mga aksyon)
1. Tan-awa ang tawo. Ipakita nga naa siya sa akong atensyon.	Panultihon 10:17	Ngano gipaubos ko niya?
2. Padayon sa pagtan-aw sa tawo. Paminaw pag-ayo. Paghilom; ayaw ug lihok.	Santiago 1:19 MBB Panultihon 13:3 Panultihon 15:28	Ayaw paminawa ang tawo. Sulayi nga pugngan siya
3. Ipakita ang pagkamahigalaon ug pagpasalamat sa akong mga ekspresyon sa nawong ug sa akong tono sa tingog. Paghilom	1 Tesalonica 5:18	Maglagot sa tawo. Sawaya ug hukman ang tawo.
4. Ipakita nga naguol ko sa akong mga ekspresyon sa nawong	Filipos 2:2,3 Panultihon 28:13 Santiago 4:9	Ipanghimakak ang mga akusasyon. Sugdi ang pakiglalis sa tawo.
5. Ipakita ang kaseryoso sa akong mga ekspresyon sa nawong. Maghilom. Paghimo og mga tumong ug tumana kini	2 Corinto 8:11 MBB Panultihon 12:26 Panultihon 13:14 Panultihon 15:31-32 Panultihon 10:17 Santiago 1:22-25	Sultihi ang tawo sa paghunahuna sa iyang kaugalingong negosyo. Itudlo ang mga problema niini nga tawo sa iyang kinabuhi

Kapitulo 4

Ang husto nga kinaiya nga mabatonan kung magtul-id sa uban

Pila ka mga Kristohanon ang imong nahimamat nga kanunay nga naggamit sa usa ka biblikanhon nga kinaiya ug pamaagi kung sila magtul-id sa usa ka tawo? Naglisud ka ba sa paghunahuna sa mga tawo nga ibutang sa kini nga lista? Daghang ubang mga Kristohanon ang maglisod sa paghimo sa maong listahan. Ngano man?

Ang mga Kristohanon kanunay nga wala magtagad sa pag-ayo sa pagtuon kung unsa ang gisulti sa Diyos bahin sa kung giunsa nato tul-iron ang uban. Daghan nga nahibalo kon unsay giingon sa Bibliya bahin sa pagtul-id sa uban napakyas sa paggamit niini nga mga giya sa ilang adlaw-adlawng mga kalihokan.

Ang ubang mga tawo nahadlok sa pagtul-id sa uban nga nakahimog sayop. Ang pipila ka mga tawo adunay kaatbang nga kinaiya—sila ganahan nga motul-id sa uban. Kini ang ilang “misyon” sa kinabuhi-kanunay nga magbantay kung unsa ang imong mahimo nga sayop-ang pulis sa Diyos.

Ingong Kristohanon, kinahanglang andam kang modawat ug pagtul-id nga dili mangatarongan. Ug kon angay, kinahanglang andam ka sa pagtul-id sa laing tawo.

Kini nga kinaiya sa pagtul-id sa uban hinungdanon kaayo sa kinabuhi sa matag Kristohanon. Mas magmalipayon ang atong kinabuhi kon mogamit kita ug kinaiya sa Bibliya sa dihang atong tul-iron ang uban. Atong tan-awon pag-ayo kining tibuok nga bahin sa pagtul-id sa uban.

A. Kinsay akong itul-id?

“Isip usa ka Kristohanon, aduna ba akoy responsibilidad o kagawasan sa pagtul-id kang bisan kinsa kon sila makahimog sayop?” Sa dihang maminaw ka kon unsay reaksiyon sa mga tawo sa dihang sila gitul-id, ang tubag niini nga pangutana morag—DILI! Unsay giingon sa Diyos bahin niini?

1. Ang hamtong sa espirituwal nga mga Kristohanon kinahanglang magtul-id sa usa ka Kristohanon nga nakasala.

Galacia 6:1 Maayong Balita Biblia

Mga igsoon, kon usa kaninyo makasala, kinahanglan nga kamong mga hamtong na sa pagtuo maoy magpabalik kaniya apan buhata ninyo kini uban ang kalumo. Ug bantayi nga dili usab kamo matintal.

2. Kon ikaw ang may awtoridad sa laing tawo, ikaw adunay responsibilidad sa pagtul-id niana nga tawo kon siya makahimog sayop.
3. Ang mga ginikanan adunay responsibilidad sa pagtul-id sa ilang mga anak.

Panultihon 13:24 Maayong Balita Biblia

**Kon dili mo kastigohon ang imong anak, wala mo siya mahala.
Apan kon gihigugma mo siya imo siyang pantonon.**

4. Ang mga lagda ba sa imong panimalay o karon nga pinuy-anan tin-aw nga nagpahayag sa imong responsibilidad sa pagtul-id niadtong nakahimog sayop?

Ayha gihatagan ka sa imong mga ginikanan sa mga pagsulundan para makontrol kung kinsa ug kanus-a ug kon paunsa matul-id ang ibun sa imong puluy-an. Ang ubang mga centers sa Teen Challenge naghatag sa matag estudyante og responsibilidad sa pagbantay sa ubang mga miyembro sa iyang grupo. Kung ang usa ka tawo sa kana nga grupo dili motuman niini nga responsibilidad, siya gikonsiderar nga bahin sa problema, ug pagdisiplina tungod sa pagkapakyas sa pagtul-id sa tawo nga nahibal-an niya nga nakahimog sayop.

Sa ubang mga dapit, ang mga tawo walay responsibilidad sa pagtul-id sa uban. Mahimong magkaproblema sila kon mosulay sila sa pagtul-id sa usa nga nakahimog sayop. Kinahanglan nimong susihon ang mga pamalaod sa lugar nga imong gipuy-an. Hangyoha ang imong mga lider sa pagklaro kon unsa ang imong responsibilidad kon bahin sa pagtul-id sa usa ka tawo nga nakahimo og sayop.

B. Unsa ang kinaiya sa bibliya nga mabatonan kung magtul-id sa uban?

Adunay daghang lain-laing mga paagi sa pagtul-id sa uban. Apan makaila mi sa pipila ka mahinungdanong mga hunahuna nga kinahanglang mahimong bahin sa imong kinaiya kung imong gitul-id ang usa ka tawo. Kini nga mga hunahuna mahimong gamiton bisan unsa nga paagi sa Bibliya ang imong gamiton sa pagtul-id sa usa ka tawo.

Usa ka kinaiya sa Bibliya nga mabatonan sa dihang magtul-id sa uban

1. Kini nga tawo usa sa mga espesyal nga higala sa Diyos.
Gusto ko nga makahatag ug maayong taho bahin niining tawhana.
2. Unsa ang sayop nga gibuhat sa tawo?
3. Unsa ang paagi sa Dios sa pagtul-id sa problema?
4. Unsaon nako pagtabang niini nga tawo sa pagsunod sa paagi sa Dios?

Atong susihon pag-ayo ang matag usa niini nga mga hunahuna.

Hunahuna 1: Kini nga tawo usa sa mga espesyal nga higala sa Diyos. Gusto ko nga makahatag ug maayong taho bahin niining tawhana

Gihigugma pag-ayo sa Diyos kining tawhana bisag unsa pa ang iyang nabuhat nga sayop. Kinahanglan nimong hinumdoman sukad pa sa sinugdan nga nakigsulti ka sa usa sa espesyal nga mga higala sa Diyos. Kini nga hunahuna nagpatin-aw usab kung nganong imong tul-iron ang usa ka tawo. Ang imong motibo mao ang pagtabang niini nga tawo nga mahimong mas sama kang Kristo, aron makahatag ka og maayong taho mahitungod kaniya. Sayon kaayo nga adunay sayop nga mga motibo sa pagkorihir sa usa ka tawo. Pananglitan, mahimo nimo kini sa usa ka paagi nga dili maayo ang hitsura sa uban. Kinahanglang dili nato tugotan ang maong motibo nga mokontrol kanato.

Hunahuna 2: Unsa ang sayop nga gibuhat sa tawo?

Imong makita nga kini nga hunahuna usa ka pangutana. Sa kasagaran magsugod kita sa pagtul-id sa tawo ug dili mangutana niini nga pangutana. Nagtuo kami nga nahibal-an namo ang tubag niini. Gisubay namo ang among nakita o nadungog ug nagtuo nga naa na namo ang tanang kamatuoran.

Imbes nga sultihan ang tawo kon unsay iyang nabuhat nga sayop, mas maayong pangutan-on siya sa pagpasabot sa iyang gibuhat o gisulti. Hatagi siyag higayon sa pagpasabot sa iyang gibuhat. Human nimo makuha ang iyang side sa istorya, dayon mas matubag nimo kini nga pangutana—”Unsa may nabuhat nga sayop sa tawo?”

Unsa ang imong buhaton kung nahibal-an nimo nga nagsagol ang mga kamatuoran? Kung wala ka pa makahimo og bisan unsang mga akusasyon, tingali sayon ra ang pagsira sa panag-istoryahanay. Apan kon nakahimo ka na og pipila ka lig-on nga mga akusasyon mahitungod sa iyang nabuhat nga sayop, ug unya imong mahibal-an nga kini wala mahitabo sa ingon nga paagi, kinahanglan ka nga mangayo og pasaylo sa imong sayop nga mga akusasyon. Makauulaw kaayo kana, ingon nga nahibal-an nimo gikan sa imong kaugalingon nga mga kasinatian sa nangagi.

Sa pagtabang sa tawo nga makaamgo sa iyang nabuhat nga sayop, kinahanglang mag-amping kita nga dili nato siya hukman sa silot. Atong responsibilidad ang pagtabang kaniya sa pagtul-id sa problema, dili sa pagpanimalos.

Kung ikaw ang tawo nga adunay awtoridad, mahimo usab nimo nga disiplinahon ang tawo kung unsa ang iyang nahimo nga sayop. Pag-amping nga dili nimo tugutan ang imong mga emosyon nga mokontrol sa imong mga hunahuna ug aksyon. Pakitaa kini nga tawo nga tin-aw nga nagpahayag sa emosyon sa kasubo, dili kasuko o garbo nga nasakpan nimo siya nga nagbuhat usa ka sayup.

Hunahuna 3: Unsa ang paagi sa Dios sa pagtul-id sa problema?

Kita adunay responsibilidad sa pagbuhat ug labaw pa kay sa pagtudlo kon unsay sayop sa tawo. Galacia 6:1 nag-ingon, “kinahanglan nga kamong mga hamtong na sa pagtuo maoy magpabalik kaniya apan buhata ninyo kini uban ang kalumo.” (MBB). Kon ang Dios nakigsulti niini nga tawo karon, unsa ang Iyang isulti aron sa pagtabang niini nga tawo sa pagtul-id sa problema? Sa unsang paagi ihatag sa Diyos kini nga tambag?

Kinahanglang mag-amping kita sa paghunahuna kon unsang mga prinsipyo sa Bibliya ang nalambigit sa problema nga gihisgotan. Dili kinahanglan nga kita kanunay nga mokutlo ug mga bersikulo sa Bibliya ngadto sa tawo niining puntoha.

Hunahuna 4: Unsaon nako pagtabang niini nga tawo sa pagsunod sa paagi sa Dios?

Mahimong sayon ang pagpangutana niini nga pangutana sa imong hunahuna kung imong gitul-id ang usa ka tawo. Apan makatabang ka ba gayod niining tawhana sa pagsunod sa dalan sa Diyos? Mas lisud kana kay sa paghunahuna lamang sa hunahuna. Ang iyang kaandam sa pagsunod sa dalan sa Diyos direktang maapektohan sa imong pagtul-id kaniya. Mao nga ang Galacia 6:1 nag-ingon nga hinayhinay nga tabangan ang tawo nga makabalik sa husto nga dalan.

Kini nga proseso sa pagbalik sa dalan sa Diyos mahimong magkinahanglan ug daghang oras kaysa isulti sa tawo kung unsa ang iyang nabuhat nga sayop. Apan kon kita tinuod nga nasalig sa paggamit sa usa ka biblikanhong kinaiya, kita mogahin og panahon sa pagtabang sa tawo nga makabalik sa husto nga dalan.

“Unsa kaha kon ang tawo modumili sa akong tabang?” Dili nimo mapugos ang imong tabang sa tawo. Kon magpakita ka ug kaandam nga motabang ug magpakitag hustong kinaiya, basin mausab ang iyang hunahuna ug sa ulahi mobalik ug mangayo ug tabang. Apan kon imong pugson ang imong tabang kaniya o sawayon tungod sa pagdumili sa pagdawit sa imong tabang, makababag ka pag-ayo sa imong relasyon sa maong tawo.

Bisan pa kon imong tul-iron ang laing tawo sa mabination ug mabinantayon nga paagi, mahimo gihapon kang makakuha og masuk-anon nga tubag gikan sa tawo nga imong gitul-id. Mahimo niyang huptan kana nga kasuko sulod sa mga bulan o mga tuig. Kinahanglan ka nga mag-focus sa pagbuhat kung unsa ang gisulti sa Dios kanimo, ug tugoti ang Dios nga mag-atiman sa tubag sa uban kanimo.

Kining upat ka yano nga mga hunahuna naghatag kanimo og usa ka biblikanhong kinaiya nga imong magamit sa matag higayon nga imong tul-iron ang usa ka tawo. Kung imong tan-awon ang lainlaing mga sitwasyon diin imong gitul-id ang uban, dali nimong makita nga dili sila parehas. Ang uban naglakip sa ginagmay nga mga sayop nga nahimo sa mga tawo. Ang ubang mga kaso maglambigitt sa dagkong mga problema nga imong sulayan sa pagtul-id. Sa matag sitwasyon, kinahanglan kitang mag-ampo kanunay, “Dios, padayona ako sa dalan. Tabangi ako sa paghupot sa husto nga kinaiya sa dihang gitul-id ko kini nga tawo.

Atong tan-awon karon ang pipila sa mga pamaagi ug mga giya nga gamiton kung imong itul-id ang usa ka tawo. Unsa ang imong *isulti* ug *buhaton* kung gamiton kini nga kinaiya sa Bibliya?

C. Unsaon nako pagtul-id sa uban?

“Aduna bay usa ka yano nga sumbanan o pamaagi nga akong magamit sa matag higayon nga ako magtul-id sa usa ka tawo?” Ang dali nga pagtan-aw sa kinabuhi ni Jesus makatubag niana nga pangutana. Dili, adunay daghang lain-laing mga pamaagi nga magamit sa pagtul-id sa usa ka tawo.

1. Tulo ka susi sa pagpili sa husto nga mga pamaagi sa pagtul-id sa usa ka tawo

“Unsaon nako pagkahibalo kung unsang pamaagi ang gamiton?” Ania ang tulo ka susi sa pagtabang kanimo sa pagdesisyon kon unsaon pagtul-id sa usa ka tawo.

a. Kinsa akong gitul-id?

Dili nimo magamit kanunay ang parehas nga pamaagi aron matul-id ang tanan. Lainlain ang matag personalidad. Ang usa ka tawo motubag sa usa ka malumo kaayo nga pamaagi. Ang lain nanginahanglan usa ka labi ka lig-on nga pamaagi. Sa usa ka okasyon si Jesus migamit ug kusog kaayo nga mga pulong sa dihang gitul-id si Pedro, usa sa Iyang dose ka mga disipulo.

Mateo 16:23 Maayong Balita Biblia

Miatubang si Jesus ug miingon kang Pedro, “Pahawa, Satanas! Usa ikaw ka babag sa akong agianan kay ang imong hunahuna, hunahuna sa tawo ug dili sa Dios!”

Si Jesus wala mogamit niini nga paagi sa ubang mga tawo nga Iyang gitul-id.

Kung naghunahuna ka kung giunsa nimo pagtul-id ang usa ka tawo, kinahanglan nimo nga magdesisyon pag-ayo sa labing maayo nga paagi sa pagduol niini nga tawo. Hangyoha ang Balaang Espiritu sa paghatag kanimo og mas maayong pagsabot niini nga tawo.

b. Unsa ka seryoso ang sayop nga gibuhad sa tawo?

Kon ang imong anak nagbutang ug daghang mantekilya sa iyang pan, imo siyang gitul-id. Apan lahi ang imong pamaagi kon ang imong anak mangawat lang ug sakyanan ug maguba kini. Ang kaseryoso sa “krimen” adunay dakong impluwensya sa imong isulti sa tawo.

Ang pagpangita og balanse sa imong kinabuhi usa ka tinuod nga hagit niini nga dapit. Tungod lang kay ang usa ka tawo nakahimo og usa ka butang nga sayop wala magpasabut nga kinahanglan nimo nga tul-iron ang maong tawo. Tinuod kini, ilabina kon ang tawo wala maglapas sa usa sa mga balaod sa Diyos.

Usa ka komon nga “problema” nga naa sa pipila ka mga tawo mao ang pag-asoy og istorya mahitungod sa usa ka butang nga tingali nahitabo mga bulan o tuig na ang milabay. Gisugdan ni Tracey ang istorya, “Nahinumdom ko mga 3 ka tuig ang milabay sa dihang nagbakasyon kami. Martes kadto ug nangaligo mi sa baybayon.”

“Dili kana husto, Tracey,” mihunong ang iyang bana, “Miyerkoles kadto nga nangaligo mi sa baybayon.”

Usahay madakpan kita sa pagtul-id sa mga detalye nga walay tinuod nga kahulogan. Kung naminaw ka sa istorya, nagpakabana ka ba kung Martes o Miyerkules? Adunay pipila ka mga sayop nga dili kinahanglan nga tul-iron. Sa usa ka sitwasyon sama sa usa nga si Tracey ug ang iyang bana nasakpan, ang pagtul-id dali nga makahimo og usa ka mas dako nga problema nga ang isyu nga nagsugod sa pagtul-id.

Si Tracey ug ang iyang bana daling maipit sa panaglalis kon Martes ba o Miyerkules. “Gikapoy na kaayo ko sa kanunay nimong pagtul-id nako atubangan sa akong mga higala,” giingnan ni Tracey ang iyang bana sa ulahi.

Sa pagkatinuod, ang pagtul-id sa iyang bana mahimong magpadayag ug mas dakong problema sa iyang kinabuhi kay sa iyaha. Gibati ba nimo nga napugos sa pagtul-id sa uban? Ngano man? Unsa ang imong gisulayan nga pamatud-an?

Apan ang kaatbang mahimo usab nga tinuod alang sa pipila ka mga tawo. Kung ang ilang minahal nadakpan sa usa ka seryoso nga sala, nagpakahilom gihapon sila. Wala gyud nila gitul-id ang ilang minahal. Naghimo lang sila og mga pasangil sa sayop nga pamatasan.

Kinahanglan natong pangitaon kana nga balanse, ug ang Dios motabang kanimo. Kanus-a ka dapat moistorya ug magbadlong sa isa ka tawo, ug kanus-a ka dapat magpakahilom?

c. Ang imong personalidad makaapekto sa mga pamaagi nga imong gigamit

Kung ikaw duha ka metros ang gitas-on ug 250 ka libra nga solidong kaunuran, ang mga tawo lagmit maminaw sa hilom kung imong gitul-id kini. Apan kon ikaw usa ug tunga ka metros ang gitas-on ug halos dili motimbang ug 100 ka libra, ang imong pisikal nga gidak-on mahimong dili sama sa pagtahod sa imong mas taas nga higala. Lalaki ka man o babaye makaapekto sa pagtubag sa mga tawo kanimo kung imong gitul-id sila.

Ang imong personalidad direkta usab nga makaapekto sa pamaagi nga imong gigamit sa pagtul-id sa usa ka tawo. Kung ikaw adunay awtoridad nga personalidad ug nagpaabut nga ang mga tawo molukso sa imong pag-ingon, “ambak,” tingali lig-on ka kung gitul-id ang usa ka tawo. Apan kung ikaw adunay usa ka hilomon, maulawon nga personalidad, nan tingali panagsa ra nimo gamiton ang usa ka direkta nga komprontasyon nga pamaagi sa pagtul-id sa uban. Ang ubang mga tawo “natural nga natawo” mga kritiko. Wala silay kahadlok sa pagtul-id sa usa ka tawo. Ang uban tingali dili gayud magtul-id ni bisan kinsa kon sila adunay kapilian.

Tungod kay ang imong lider malampuson sa paggamit sa usa ka partikular nga pamaagi sa pagtul-id sa usa ka tawo wala magpasabot nga ikaw usab mahimong magmalampuson sa maong pamaagi.

Busa sa unsang paagi ka magmalampuson sa pagtul-id sa ubang mga tawo? Ang pinakaimportante nga kalidad nga palambuon mao ang paghantop—pagkat-on kon unsaon matukiban ang pinakamaayo nga paagi sa Dios sa pagdumala sa tagsa ka sitwasyon. Ang Dios misaad sa paggiya kanato ngadto sa tanang kamatuoran. Siya makatabang kanato nga magmalampuson sa pagtul-id sa uban kon sila nakahimog sayop. Ang susi sa kalampusan dinhi mao ang “mahimong imong kaugalingon,” mahimong sama kang Kristo, ug paggamit ug biblikanhong kinaiya sa dihang magtul-id sa usa ka tawo.

2. Mga paagi sa Bibliya sa pagtul-id sa uban

Adunay pipila ka mga dapit sa Bibliya diin ang espesipikong mga instruksiyon gihatag kon sa unsang paagi tarong ang mga tawo. Ang basahon sa Panultihon napuno sa mga kasulatan nga direkta o dili direkta nga nalambigit sa pagtul-id sa uban ug sa paghatag ug tambag. Daghan pa nga kasulatan ang nag-ingon sa ato kon unsaon paghatag ug tambag. Kana ang imong gibuhath kung imong gitul-id ang usa ka tawo.

Kinahanglang mag-amping kita nga dili mag-isa sa usa ka kasulatan ug moingon, “Kini lamang ang paagi sa Bibliya sa pagtul-id sa mga tawo, ug kini nga paagi kinahanglang gamiton sa matag higayon.” Ang Dios makatabang kanato nga molambo sa atong panabut kon unsang mga paagiha ang gamiton sa lain-laing mga sitwasyon. Kini ang tulo ka bahin sa Bibliya nga nagahatag sa ato sa praktikal nga mga giya sa pagtul-id sa uban.

a. Galacia 6:1 mga pamaagi sa pagtul-id sa uban

Kini nga bersikulo sa Galacia direktang naghigot mahitungod niadtong nakahimog sala, ug nakalap sa usa sa mga balaod sa Dios.

Galacia 6:1 Maayong Balita Biblia

Mga igsoon, kon usa kaninyo makasala, kinahanglan nga kamong mga hamtong na sa pagtuo maoy magpabalik kaniya apan buhata ninyo kini uban ang kalumo. Ug bantayi nga dili usab kamo matintal.

Kini nga bersikulo nag-ingon nga ang mga “espirituhanon” kinahanglan nga magpasig-uli sa mga nahulog sa sala. Kini kasagarang maglakip sa espirituwal nga mga lider, o ubang hamtong sa espirituwal nga mga Kristohanon. Bisan alang niining espirituhanong mga lider, gipasidan-an sila sa Dios nga mag-amping nga dili sila magpadala sa tintasyon.

Kini nga kasulatan naghagit usab kanato sa pagtul-id sa uban uban ang tumong sa pagpasig-uli niini nga tawo. Kita kinahanglan usab nga mag-amping sa pagtul-id niini nga tawo sa malumo nga paagi.

Giunsa nimo pagdesisyon kung igo ka ba nga “espirituhanon” aron matul-id ang usa ka tawo? Kana usa ka pangutana nga mahimo nimong idirekta sa imong espirituhanon nga mga lider alang sa ilang tambag. Mahimo usab nimo kini nga tutokan sa imong personal nga oras sa pag-ampo ug pangutan-a ang Dios kung kinahanglan nimo nga tul-iron ang usa nga nakasala.

Ang laing butang nga imong mahimo mao ang pag-adto sa imong espirituhanong mga lider ug sultihi sila mahitungod sa sala nga imong nakita sa kinabuhi sa laing tawo ug pangayo alang sa ilang tabang kon unsaon nimo pagpadayon niini nga pagtul-id.

Kung ang tawo nagbuhat og usa ka butang nga dili sayop nga dili sala, kini kasagaran OK alang sa uban gawas sa espirituhanon nga mga lider sa pagtul-id sa tawo. Pananglitan, sayop ang pagbuhat ni Karla sa iyang trabaho. Si Michelle, usa ka bag-ong higala ni Karla, nakakita sa problema ug gitul-id siya. Bisag dili si Michelle ang espirituhanong lider ni Karla, matul-id gihapon niya siya niini nga sitwasyon.

b. Mateo 18:15-17 mga pamaagi sa pagtul-id sa uban

Kini nga paagi sa pagtul-id sa uban lagmit maoy usa sa labing iladong paagi sa pagtul-id sa Bibliya. Naghatag kini og tulo ka yugto nga proseso sa pagtul-id sa uban. Kini nga pamaagi mahimong magamit sa lainlaing mga sitwasyon.

Mateo 18:15-17 Maayong Balita Biblia

¹⁵Kon ang imong igsoon makasala kanimo, adtoa siya ug pakit-a siya sa iyang sayop. Apan himoa kini nga kamo rang duha. Kon mamati siya kanimo, magkauli ang inyong maayong kabubut-on. ¹⁶Apan kon dili siya mamati kanimo, pagdalag usa o duha ka tawo aron ang matag sumbong kapamatud-an s duha o tulo ka saksi, sumala sa giingon sa kasulatan. ¹⁷ Ug kon dili gayod siya mamati kanila, isulti ang tanan ngadto sa simbahan. Ug kon dili siya mamati sa simbahan, isipa siya nga usa ka dili magtutuo o kobrador sa buhis.

Ang unang butang nga kinahanglan natong makita dinhi mao nga kini naghigot mahitungod sa pagtul-id sa laing tawo nga usa ka Kristohanon. Ang ikaduhang limitasyon nga gihatag mao nga kini nga tawo nakasala—sila nakalapas sa usa sa mga balaod sa Dios. Ang ikatulo nga limitasyon mao nga kini nga tawo nakasala batok kanimo.

Kita kinahanglan nga mag-amping nga dili kita magdala sa atong mga kaugalingon sa responsibilidad sa pagtul-id sa matag laing tawo sa bisan unsa nga atong makita nga sila nagbuhat og sayop. Kini nga kasulatan wala maghatag kanimo niana nga lebel sa responsibilidad.

Kini nga sumbanan sa Bibliya nagtumong sa mga sitwasyon diin ang tawo nakasala. Bisan pa, ang sumbanan maayo kaayo nga gamiton matag higayon nga imong gitul-id ang usa ka tawo. Buhata kini sa pribado. Tingali makahinumdom ka sa mga panahon nga adunay mitul-id kanimo o misaway kanimo atubangan sa ubang mga tawo. Ang kaulaw ug kasuko lagmit mas dako niana nga kahimtang kay sa kon ang tawo nakigsulti kanimo sa pribado.

Mahimong kusog ang tintasyon nga hisgutan ang sala sa tawo sa ubang mga tawo sa dili pa nimo tul-iron ang tawo. Sukli ang tintasyon sa pagpanglibak, kay basin mausab ang imong hunahuna bahin sa situwasyon human nimo madungog ang bahin sa istorya sa laing tawo.

Kinahanglang mag-amping kita nga dili kita maghunahuna nga ang Mateo 18:15-17 mao lamang ang paagi sa Bibliya sa pagtul-id sa uban. Adunay ubang mga pamaagi nga gilista usab nga adunay parehas nga kantidad sa pagtul-id sa uban.

c. 2 Timoteo 3:16 mga pamaagi sa pagtul-id sa uban

Sa dihang imong basahon ang 2 Timoteo 3:16 imong makita dayon nga kini dili direktang naghigot kon sa unsang paagi ang mga tawo kinahanglang magtul-id sa usag usa. Ang konteksto sa kasulatan naghigot kon sa unsang paagi magamit ang Bibliya sa kinabuhi sa Kristohanon. Apan, ang upat ka hinungdanong punto niini nga kasulatan naghatag kanato ug upat ka ekselekteng mga prinsipyo sa Bibliya sa pagtul-id sa uban.

2 Timoteo 3:16 Maayong Balita Biblia

Ang tibuok Kasulatan gisulat uban sa lamdag gikan sa Dios ug mapuslanon alang sa pagtudlo sa kamatuoran, sa pagbadlong, sa pagsaway ug sa pagtudlo unsaon pagkinabuhi nga matarong.

Ania ang upat ka posible nga mga pamaagi sa pagtul-id sa mga tawo.

- (1) Pagtudlo sa kamatuoran
- (2) Badlonga ang sayop
- (3) Itul-id ang sayop (pag-usab sa direksyon sa kinabuhi sa tawo)
- (4) Hatagi ug panudlo alang sa matarung nga pagkinabuhi (pagbansay kaniya sa maayong pagkinabuhi)

Kon atong susihon ang mga paagi nga gigamit ni Jesus sa pagtul-id sa mga tawo, atong madiskobrehan nga Siya kanunay nga migamit sa usa o labaw pa niini nga mga paagi sa dihang Iyang gitul-id ang mga tawo. Sa dihang ang magtutudlo sa balaod misulay sa paglimbong kang Jesus (Lucas 10:25-37), Si Jesus wala magbadlong sa tawo tungod sa iyang sayop nga mga motibo. Gigamit niya ang pamaagi #1 og #4.

Sa una nga bahin sa ila diskusyon, gigamit ni Jesus ang paagi nga “Itudlo ang kamatuoran,” og e-diskusyon niya ang mga kamatuoran sa Biblia nga may kalambigitan sa mga pangutana sa lalaki. Nakita ni Jesus pinaagi sa tubag sa tawo (bersikulo 29) nga wala gihapon siya mohunong sa iyang sayop nga mga buhat. Busa Iyang giasoy ang istorya sa Maayong Samarianhon, usa ka ehemplo sa pamaagi #4, “Paghatag ug panudlo alang sa matarung nga pagkinabuhi.”

Ang tulo ka hinungdanong butang nga gihisgotan sa panid 36-37 makaimpluwensiyag dako kon hain niining upat ka paagi ang imong gamiton sa dihang magtul-id sa usa ka tawo. Si Jesus nagpakita ug dakong pagkasensitibo sa tawo nga Iyang gitul-id. Gipili niya ang usa ka paagi nga makatabang sa tawo, dili lang ibutyag ang problema.

Sayon ra kaayo alang sa uban kanato ang paggamit sa pamaagi #2 “Badlonga ang sayop.” Tingali nakadungog ka nga adunay nag-ingon, “Sa pagkatinuod, nasayop sila. Ang tanan kinahanglang mahibalo niana—ilabi na ang tawo nga sad-an. Kinahanglan siyang mag-antos tungod sa iyang sala.” Kinahanglan natong pauswagon ang mga kahanas sa paggamit sa laing tulo ka paagi sa pagtul-id sa uban. Unya tingali dili na nato kinahanglan nga badlongon ang mga tawo sa kanunay.

Atong susihon pag-ayo kining upat ka paagi nga gihatag sa 2 Timoteo 3:16.

1. Itudlo ang kamatuoran

Ang paagi dinhi mao ang pagtudlo sa yanong kamatuoran sa Bibliya nga nalambigit sa problema sa kinabuhi sa tawo. Usahay ang bag-ong mga Kristohanon masayop ug magbuhat ug sayop tungod kay wala sila mahibalo kon unsay gusto sa Diyos nga ilang buhaton. Tabangi ang tawo sa pagdiskobre sa kamatuoran sa Dios. Sa pipila ka mga kaso kinahanglan nimo nga tabangan ang tawo nga makita kung giunsa kini nga kamatuoran nalambigit sa iyang kinabuhi.

2. Badlongon ang sayop

“Hunonga kana!!!” maoy kasagarang pagbadlong nga gigamit sa mga ginikanan. Sa pipila ka mga sitwasyon mao ra ang gikinahanglan. Nahibal-an sa bata kung unsa ang kinahanglan niyang buhaton ug ang mubo nga pagbadlong nagdala kaniya balik sa linya.

Kinahanglang magmatnong kita kon unsaon nato pagbadlong ang ubang tawo, ilabina ang mga tin-edyer ug mga hamtong. Ang usa ka yano nga pagbadlong mahimong mahait ug makapasakit sa tawo nga atong gisulayan sa pagtul-id. Ang ubang mga paagi sa pagtul-id sa kasagaran nagkinahanglan og dugang nga panahon ug mas komplikado, apan ang mga resulta kasagaran mas maayo.

3. Itul-id ang sayop

Ang laing paagi sa paghulagway niini nga pamaagi mao ang “Itakda pag-usab ang direksyon sa kinabuhi sa usa ka tawo.” Kini nga pamaagi sa pagtul-id nag-una nga nagpunting sa pagtul-id sa problema nga nahimo sa sayop nga aksyon sa tawo.

Kung naa ka sa usa ka biyahe, ug sayup nga pagliko, ang imong una nga trabaho mao ang pagbalik sa husto nga dalan. Ang pagkahibalo lang kung asa ang husto nga dalan dili makasulbad sa imong problema. Kinahanglan nimo una nga mahibal-an kung paunsa ang pagbalik sa kana nga dalan.

Kung gigamit kini nga pamaagi sa pagtul-id, gusto namo nga tabangan ang tawo nga makabalik sa husto nga dalan. Mahimo ka usab nga mogahin og panahon sa pagpakita niini nga tawo kon unsaon pagpugong sa samang butang nga mahitabo pag-usab.

Mahimo usab natong itandi kini nga pamaagi sa trabaho sa usa ka kusinero. Kung ang usa ka tawo nagluto sa pagkaon sa husto nga paagi, dili niya kinahanglan nga ang pagpanigarilyo magsugod sa kusina kada adlaw. Apan kung ang stove dili maayo nga pagkabit, unya sa matag higayon nga ang kusinero mag-on niini, ang usa ka peligro nga kalayo mahimong magsugod. Ang dinaliang solusyon mao ang pagpalong sa kalayo. Apan ang taas nga solusyon mao ang pagsiguro nga ang stove husto nga pagkabit ug paggamit sa luwas nga mga pamaagi sa pagluto.

Ang ubang mga tawo nahibalo na sa hustong paagi sa pagkinabuhi. Apan sama sa tigluto, nangingahanglan sila og tabang sa pagtul-id sa pipila ka mga problema nga nagpugong kanila nga magmalampuson.

4. Hatagi ug panudlo alang sa matarung nga pagkinabuhi

Kini nga paagi mahulagway usab nga “pagbansay kaniya sa maayong pagkinabuhi.” Kini nga paagi sa pagtul-id nagpunting sa pagtabang sa tawo nga magpadayon sa pagkinabuhi nga husto, matag adlaw. Ang bag-ong mga Kristohanon kinahanglang adunay tin-aw nga pagsabot kon sa unsang paagi sila makapadayon sa pagkinabuhi nga lig-on nga Kristohanon matag bulan.

Kini nga paagi sa pagtul-id mahimong itandi sa pagtudlo sa usa ka tawo kung unsaon pagluto sa husto, aron mapugngan ang mga sunog (ug mao nga lami kaayo ang pagkaon).

Usahay ang pinakamaayong paagi sa pagtabang sa usa ka tawo nga nakahimo og sayop mao ang paghatag kaniya og tin-aw nga mga panudlo kon unsaon sa pagkinabuhi nga matarung. Ipakita niini nga tawo ang piho nga mga kasulatan nga may kalabutan sa problema. Tabangi siya nga makita kon sa unsang paagi kini nga mga kamatuoran, kon ipatuman, makatabang sa tawo nga magkinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Diyos ug dili makapasakit sa ubang mga tawo.

Ang upat ka posible nga mga paagi nga gihatag sa 2 Timoteo 3:16 mahimong gamiton nga bulag o magkauban. Ang Balaan nga Espiritu makahatag kanimo og tabang sa pagkahibalo kon unsang mga paagiha ang gamiton kon ikaw magtul-id sa usa ka tawo. Bisan pa, hinungdanon nga mapalambo ang imong kahanas sa paggamit sa tanan nga upat nga mga pamaagi.

D. Unsa ang pipila ka mga tip sa pagtul-id sa uban?

Ania ang pipila ka dugang nga mga ideya nga makatabang kanimo nga magmalampuson sa pagtul-id sa usa ka tawo.

1. Duol sa tawo nga adunay tinguha sa pagpangita sa kamatuoran

Siguradoha nga putli ang imong motibo. Kung gusto nimo tumanon ang ikaduhang labing dako nga sugo sa Bibliya, ipakita kini karon uban ang tin-aw nga gugma alang niini nga tawo. Kung nakahimo sila og usa ka butang nga sayop, kinahanglan nimo nga sulayan nga mapasig-uli sila ug tul-iron sila. Kung wala silay nahimo nga sayop, ug ang tsismis o dili pagsinabtanay gipahibalo, kinahanglan nimo nga buhaton ang tanan sa imong gahum aron matabangan nga masulbad kini. Sunda ang tambag sa Santiago 1:19 ug pagpamati dayon sa ilang bahin sa istorya.

2. Duol sa tawo nga adunay bukas nga hunahuna

Ingna sa imong kaugalingon, “Wala gihapon koy bahin sa istorya.” Pagpangutana og bukas nga mga pangutana nga naghatag sa tawo og kagawasan sa pagpasabut sa nahitabo. Ayaw pagpangutana sa sirado nga mga pangutana, sama sa, “Gilapas nimo kini nga lagda, dili ba?” Kung mangutana ka nga ingon niana, mahibal-an sa tawo nga nakahukom ka na nga nakasala siya.

3. Ayaw pagdali sa mga konklusyon

Itago ang imong mga konklusyon hangtod pagkahuman nimo madungog ang iyang bahin sa istorya. Kung imong duolon ang tawo nga imong gihunahuna nga siya sayop, mahimo nimong mahibal-an nga imong giakusahan ang sayop nga tawo. Ang mabinantayon nga pagsunod niini nga punto makatabang usab nga malikayan ang “sakit sa tiil sa baba.”

4. Mahimong positibo sa imong pamaagi

Duol sa tawo nga adunay dili mahulgaon, positibo nga tono sa tingog. Kung giunsa nimo pagsulti kini sama ka hinungdanon sa imong gisulti. Ang bulawanong lagda haom kaayo dinhi—pagsulti sa uban sa samang paagi nga gusto nimo nga adunay moduol kanimo kon ikaw nakasala o nakahimo og sayop. Ang tambag ni Santiago makatabang usab, “Magmahinay sa pagsulti.” (Santiago 1:19)

5. Ayaw pag-adto uban ang kinaiya, “Sakto ako ug sayop ka”

Kung duolon nimo ang tawo nga adunay kinaiya, “Sakto ako ug sayop ka,” nangayo ka lang ug kasamok. Kung ikaw adunay kana nga kinaiya, ug ang tawo dili mouyon kanimo, ang mga argumento ug kasuko dali nga makaguba sa bisan unsang positibo nga mga benepisyo nga mahimong moabut kung imong gitul-id ang tawo. Hinumdumi ang tambag sa Galacia 6:1 nga kita kinahanglang moanhi nga “malumo ug mapaubsanon” sa dihang kita mosulay sa pagpasig-uli sa usa nga nakasala.

6. Unsaon na kung dili sila mudawat sa akong pagtul-id?

Nakasulay ka na ba sa pagtul-id sa usa ka tawo ug ang tibuok nga sitwasyon mibuto sa imong nawong? Tingali nagdumili sila sa pagpaminaw kanimo. O namakak sila kanimo, ug gilimod ang pagbuhat sa imong giingon nga ilang gibuhat. O tingali nagsugod sila sa pagtul-id kanimo sama sa imong pagtul-id kanila.

Kinahanglan ka nga mag-amping nga dili ipugos ang imong pagtul-id sa laing tawo. Ang Dios nagsulti kanato sa pagsulti sa kamatuoran diha sa gugma. Kung ang tawo dili mamati kanimo, ug ang isyu seryoso, ang Mateo 18:16 nag-ingon kanimo sa pag-adto ug pagkuha og lain nga mouban kanimo aron makigsulti sa maong tawo. Kinahanglan nimong sulayan ang pagpili sa usa ka tawo nga gitahud sa tawo nga imong gisulayan sa pagtul-id. Apan labaw sa tanan, kinahanglan nimong siguroon nga imong gibuhat ang gusto sa Diyos nga imong buhaton.

E. Unsa ang mga limitasyon sa Bibliya sa pagtul-id sa uban?

Ang Bibliya tin-awng naghigot bahin sa atong responsabilidad sa pagtul-id sa uban kon sila makahimog sayop. Apan ang Bibliya nagbutang usab ug pipila ka limitasyon sa mga Kristohanon niining bahina. Kung makakita ka nga ang usa ka tawo nagbuhat og usa ka butang nga sayop, kinahanglan nimo nga repasuhon dayon kini nga mga limitasyon sa Bibliya sa dili pa nimo sugdan ang pagtul-id sa tawo.

1. Naa ba koy sama nga problema

Usa sa mga rason nga ang uban kanato dali kaayong makakita og problema sa kinabuhi sa laing tawo tungod kay kita adunay samang problema. Ang Mateo 7:1-5 naghatag ug tin-awng mga instruksiyon bahin niini.

Mateo 7:3-5 Maayong Balita Biblia

³Nganong Nakita man nimo ang puling sa imong isigkatawo apan wala ka magtagad sa torso diha sa imong mata? ⁴Unsaon man nimo pag-ingon sa imong isigkatawo, ‘Kuhaon ko kanang imong mata? ⁵Tigpakaaron-ingnon! Kuhaa una ang trosos nga anaa sa imong mata aron makakita ka pag-ayo ug makuha mo ang puling sa imong isigkatawo.

“Apan walay usa nga perpekto,” ingon nimo. “Nagpasabot ba kini nga ang mga tawo lamang nga walay problema ang angayng magtul-id sa uban?” Dili, apan ang sumbanan klaro. Pag-atiman sa imong kaugalingon nga problema sa dili pa nimo tul-iron ang uban nga adunay parehas nga problema.

“Nagpasabot ba kini nga kinahanglan nakong ibaliwala ang usa ka tawo nga nakahimog sayop kon ako adunay samang problema?” Dili, dili nimo kinahanglan. Tingali makatabang ka sa tawo nga dili direkta nga makig-atubang kaniya. Pananglitan, mahimo nimong adtoon kini nga tawo ug sultihan siya nga ikaw adunay problema. Pangutan-a siya, “Mahimo ba nimo akong tabangan nga makakita og mga solusyon niini nga problema?”

Kamong duha tingali makakitag mga tubag sa inyong mga problema samtang kamo magtinabangay. Niining paagiha gitabangan nimo ang tawo nga masulbad ang iyang problema nga dili direkta nga makig-atubang kaniya bahin niini.

2. Ang mga bata kinahanglan dili magtul-id sa ilang mga ginikanan

Hinumdomi, ang pagtul-id sa mga tawo usa ka responsibilidad nga gihatag kanato. Dili kini katungod o kagawasan nga naa kanato. Gihatagan sa Diyos ang imong mga ginikanan sa responsibilidad sa pagtul-id kanimo kung nasayop ka. Sa kadaghanang pamilya, ang mga ginikanan wala maghatag sa ilang mga anak ug responsibilidad sa pagtul-id sa mga ginikanan.

Mahimong adunay mga panahon nga gusto sa Diyos nga sultihan nimo ang imong mga ginikanan. Siguroha nga ang Dios nagsulti kanimo sa pagbuhat niini. Ayaw sila badlonga. Gamita ang usa sa ubang mga paagi sa pagtul-id niini.

3. Balanse sa Kristohanong kinabuhi

Adunay labaw pa sa Kristohanong kinabuhi kay sa pagtul-id sa uban ug gitul-id. Ang bisan unsang maayong butang mahimong abusuhon ug magamit pag-ayo. Ang Dios wala magtudlo ug bisan kinsa nga mahimong Iyang espesyal nga ahente sa pagtul-id sa uban 24 oras kada adlaw. Kung tan-awon nimo pag-ayo, makit-an nimo kanunay ang sayop sa bisan kinsa nga tawo.

Gusto sa Dios nga magkinabuhi kita nga puno sa gugma ug kalinaw. Pangitaa ang maayong mga butang nga gibuhay sa mga tawo. Dawata ang mga tawo ingon nga sila bisan pa sa ilang mga kasaypanan. Ang usa ka modernong panultihon mohaom dinhi, “Palihug pagpailub, ang Dios wala pa matapos kanako.”

4. Kinahanglang duna koy hustong motibo

Ang limitasyon sa Diyos tin-aw niining puntoha. Ang tanan nga atong buhaton kinahanglan maghatag ug himaya sa Dios.

1 Corinto 10:31 Maayong Balita Biblia

Busa kon mokaon kamo o moinom o magbuhat ug bisan unsa, buhata ang tanan sa pagpasidungog sa Dios.

Kung ang imong motibo mao ang pagpanimalos o pagpasakit sa laing tawo, wala ka sa kabubut-on sa Diyos kung imong gitul-id ang tawo. Usahay sayon ra ang pagtinarong sa atong mga binuhatan ug pag-ingon nga gibuhat nato kini alang sa kaayohan sa tawo. Kinahanglang mag-amping ta sa pagtan-aw sa atong mga motibo. Siguradoha nga ang imong motibo mao ang pagdala sa himaya sa Dios.

5. Kung ako usa ka bahin sa problema

Kung ikaw ang hinungdan sa laing tawo sa pagbuhat og usa ka butang nga sayop, o sa bisan unsa nga paagi nalambigit sa sayop, kamo kinahanglan nga dili mosulay sa pagtul-id sa laing tawo. Pananglitan, kon ikaw adunay dili pagsinabtanay sa laing tawo ug nagsugod ka sa pagpakiglalis kaniya, dili ka angayng mosulay sa pagsulti sa tawo nga siya nasayop sa pagpakiglalis kanimo. Tuod man, gikinahanglan ang duha ka tawo aron maglalis.

Kon ikaw sa bisan unsa nga paagi nalambigit sa problema, ikaw adunay responsibilidad sa pag-una sa pagsugid sa imong sayop ug paghangyo sa laing tawo sa pagpasaylo kanimo. Dili ka gawasnon sa pagtul-id sa usa ka tawo kung bahin ka sa problema.

6. Angay ba nakong tul-iron ang akong mga lider?

Unsa kaha kung ang imong boss sa imong trabaho adunay daotan ngs gibuhat? Ikaw ba adunay responsibilidad sa pagtul-id kaniya? Ang susi niana nga pangutana mao ang pulong nga “responsibilidad.” Sa daghang mga dapit, wala kay responsibilidad sa pagtul-id sa imong mga lider. Ang inyong mga pangulo mao ang mosulti kaninyo sa pagbuhat niini.

Kung ang imong lider naghimo ug usa ka butang nga direkta nga naglapas sa mga balaod sa imong estado o nasud, kinahanglan nimo nga seryoso nga ikonsiderar kung paunsa ka mahimong bahin sa solusyon. Usa ka kapilian mao ang pagsunod sa sumbanan sa Mateo 18 ug adtoon kana nga tawo sa pribado ug pagsulay sa pagsulbad sa problema. Kung dili ka magmalampuson, dayon dad-a ang usa o duha pa uban kanimo nga nakahibalo sa problema ug paghangyo niini nga tawo aron masulbad ang problema. Kung kana mapakyas, kinahanglan nimong hunahunaon ang pag-adto sa iyang amo, o posible sa pulisya.

Kinahanglan nimong hunahunaon pag-aayo ang mga sangputanan sa imong mga aksyon, ug ilhon nga mahimo kang mawad-an sa imong trabaho. Kung dili nimo masulbad ang isyu, mahimo kang magdesisyon nga ang pinakamaayo nga alternatibo mao ang pag-resign sa imong trabaho.

Kon ikaw nagtrabaho alang sa usa ka Kristohanong ministryo, o kon ang imong amo usa ka Kristohanon, ang problema sa pagtul-id sa uban mas komplikado. Usahay ang mga lider sa Kristohanong mga organisasyon walay mga magtatambag o ubang mga lider nga duol kanila. Mahimo nga ang mga empleyado ra ang nakahibalo nga ang ilang lider naghimo og dili maayo nga mga butang. Kinahanglan ba nga moadto ang mga empleyado ug isulti sa ubang mga tawo ang mga problema sa ilang lider? Sa pipila ka mga sitwasyon tingali kinahanglan ka nga mangayo og tambag sa dili pa ikaw modesisyon kon unsaon pagtubag niini nga sitwasyon. Sa pipila ka mga kaso mahimo nimong buhaton ang husto nga butang nga moadto ug makigsulti sa imong lider bahin sa sayop nga iyang gibuhat.

Siguroa nga nahibal-an nimo nga ang Ginoo naggiya kanimo sa pagbuhat niini. Pag-amping pag-ayo sa imong pagpakigsulti sa imong lider. Ang pagbadlong kaniya sa iyang sala lagmit dili mao ang labing maayong paagi nga gamiton. Mahimong tinuod ang imong gisulti, apan kung dili niya kini dawaton, mahimong mawad-an ka sa imong trabaho.

Kon bag-o ka nga Kristohanon, ang limitasyon sa kini nga bahin mas daku pa. Sa grabeng mga kaso lang kinahanglan nimong tul-iron ang imong lider. Mahimo kang mangayo ug tambag sa laing hamtong nga Kristohanon sa dili ka pa moduol sa imong lider.

7. Igo ka ba nga espirituhanon aron matul-id ang uban?

Sa sayo pa atong gihisgutan ang mahitungod sa impormasyon nga gihatag sa Galacia 6:1. Kini nag-ingon, “Mga igsoon, kon usa kaninyo makasala, kinahanglan nga kamong mga hamtong na sa pagtuo maoy magpabalik kaniya apan buhata ninyo kini uban ang kalumo. Ug bantayi nga dili usab kamo matintal.” (Galacia 6:1 MBB). Kini nga bersikulo nagbutang ug limitasyon kon kinsa ang angayng magtul-id sa ubang mga Kristohanon—kamo nga espirituhanon.

Ang “*hamtong sa espirituwal nga mga Kristohanon*” lagmit maoy mas tin-awng paagi sa pagpatin-aw kon kinsay angayng magtul-id. Kadtong mga hamtong sa espirituhanon adunay suod nga relasyon sa Dios ug kinahanglan nga mas sensitibo sa paggiya sa Balaang Espiritu. Kasagaran sila adunay daghang kasinatian sa pagtul-id sa uban pinaagi sa mga pamaagi sa Bibliya. Gani kon may hamtong nga Kristohanon kon mugawas ang problema, pabay-i kana nga tawo nga magbadlong.

Konklusyon

Ang atong mga kinaiya adunay dakong bahin sa atong adlaw-adlaw nga mga kalihokan. Ang bag-ong mga Kristohanon kinahanglang mag-usisa pag-ayo sa ilang mga kinaiya aron makita kon kini mohaom ba sa Pulong sa Diyos. Ang Dios misaad sa pagtabang kanato nga motubo. Walay kinaiya nga lisud kaayo usbon uban sa tabang sa Dios.

Kon kita masayop ug makasala, kita kinahanglang motubag uban sa biblikanhong kinaiya kon kita gitul-id. Mahimong magkinahanglan ka ug mga bulan una ka makatubag gamit ang usa ka sumbanan sa panghunahuna sa Bibliya, apan padayon nga pagtrabaho niini.

Mag-atubang kita og mga sitwasyon diin kinahanglan natong tarong ang uban nga nakahimog sayop. Ang pagtul-id sa tawo nga adunay biblikanhon nga paagi makapasayon sa maong tawo nga motubag usab uban sa biblikanhong kinaiya. Ang saad sa Dios klaro – “May kalig-on ako sa pagsagubang sa tanan tungod sa gahom nga gihatag kanako ni Cristo.” (Filipos 4:13 MBB).